

WELAT

Id hat û derbas bû.
 Wetaya îdê jî bo
 kurdên koçber çi ye?
 Beriya îdê zarokên
 malbatên koçber jî
 dê û bavên xwe çi
 dixwazin? Ev coşa
 îdê ya li welatê wan li
 welatê xerîbiyê jî hebû?
 Wê roja serê sibeha îdê,
 çend kesan li deriyê wan
 bixista? Tasika şekirê îdê
 wê vala bibûya an wekî
 xwe bimaya? Ew derfet
 hebûn ku kincên pak û
 paqij roja îdê li xwe
 bikin? Wê, li vê xerîbiyê
 roja îdê hesreta welêt, jî
 bo demeke kurt be jî
 vemire? Gelo îd li welatê
 wan xweş bû.
 an li welatê xerîbiyê. Em
 li bersiva van pirsan
 geriyân. Malbatên
 koçber ên kurd ku li
 Stenbolê dijîn tevî hemû
 tengasiyan jî, em
 hewandin û pirsên me
 bersivandin.

R. 3

Ida gund başqe ye,
 ya xerîbiyê başqe ye

Dengbêj Rêber:

Em hewcedarî
 kademiyeke kurdî ne.

R. 8-9

J. Bet-Sawoce:

“Teza kurd ya dîrokî
 xwedî gelek xeletiyên e”

R. 4-5

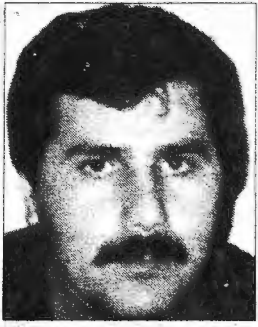
Amed Tîgrîs:

Îdeolojî ne kinc e
 ku mirov biguherîne

R. 7

Cejna Remezanê pîroz be!

Azadiya WELAT

SAMÎ TAN

Berî baranê ba ye, berî mirinê ta ye

Di rastiya xwe de her tişt eşkere ye, rayedarên dewletê li hemberî gerîla ketin tengasiyê berê xwe dan gelê sivil bi vê yekê jî tiştêk bi dest nexistin, îcar xwestin serokê tevgerê jî holê rakin.

Gotinên pêşyan carinan dîtin û ramanên mirov bi kurtebirî tînin zimên, min divê vê hefteyê, bi alîkariya çend gotinên pêşyan bûyera Susurlukê û Rapora Kutlu Savaş şîrove bikim.

Rapora Lijneya Lêkolînê ya Serokwezîrê tirk hate daxuyandin. Bi vê yekê re derket holê ku Serokwezîrê Tirkiyeyê Mesut Yılmaz, *bi guran re dîkujê, bi xwedî re şînê dîke*, ango ew li aliyekî raya giştî bi gotinên tûj dixapîne, li aliyê din jî dide xwe ku sûcên dewletê bincil bike.

Mesut Yılmazê ku digot: "Ezê di 15 rojan de her tiştî derxim holê", piştî ku bû serokwezîr, endamên çeteyan yeko yeko hatin berdan, îcar got: "Heke çî ji min bê ez nekim, bila serokwezîrî li min heram be", niha jî dibêje: "Sirên dewletê hene, em nikarin her tiştî bibêjin." Lê ji bîr dîke ku *çiqas av di golan de bimîne, wê genî bibe*.

Li gorî rapora nûhatî piştî sala

1993'yan, ango piştî ku Tansu Çiller hatiye ser kar, kesên ku li dijî tevgera azadîxwaz şer kirine, piştî demekê ji bo berjewendiyên xwe xebitîne. Di vir de tiştê balê dikişîne, kesên ku rapor amade kirine, lê xebitîne ku kirêtiyên berî 1993'yan veşêrin. Lê em baş dizanin ku, *xeta xwar ji gayê pîr e*, lewre jî kes nikare, berpîrsiya Evren, Özal, Demirel û İnönü bi me bide jibîrkirin.

Niha siyasetmedarên tirk ên dewletperest, kuştina karsazên kurd wekî sira dewletê bi nav dikin û rastiya wê vedîşêrin, lê divê neyê jibîrkirin ku *giha di bin kevîran de namîne*, kujerên devbixwîn, dê yeko yeko hesab bidin.

Vê raporê jî hêviya gel di avê de bir. Di rastiya xwe de her tişt eşkere ye, rayedarên dewletê li hemberî gerîla ketin tengasiyê, berê xwe dan gelê sivil ango, *nikaribûn bi yên berdayî, çûn ên girêdayî*, bi vê yekê jî tiştêk bi dest nexistin, îcar xwestin meseleyê ji binî ve "çareser" bikin, yanê serokê tevgerê jî

holê rakin. Rayedarên tirk 50 milyar dolar li vê operasyonê xerc kirine. Li vir durûtiya wan derdikevê, holê. Lewre ew dibêjin: "Rizgarbûna gelê herêmê di GAP'ê de ye", lê heta niha bi tenê 12 milyar dolar li vê projeyê xerc kirine. Her wiha, ji bo ku proje biçê serî pêwîstî bi 20 milyar dolarên din heye, lê wan heta niha 80 milyar dolar li operasyonên leşkerî xerc kirine.

Her wekî Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan jî da xuyakirin, hin kes dixwazin, bi kuştina wî bibin "qehreman". Lê xuya ye ku bi vî awayî di nava sûc û kirêtiyê de diçin. Riya qehremaniyê diyar e, *yê qehreman ew e ku hesin sor bû, rahêlê*. Niha kêşeya kurd hesinê sor e, yê ceger bike, dest biavêje vê kêşeyê, dê nav û dengê xwe li rûyê cîhanê mayînde bike. Heke wisa nekin cê ev gotina bi rengê *berî baranê ba, berî mirinê ta ye* dawîya wan xweş rave bike.

Bê azadî cejn nayê pîrozkirin

M. ZEKÎ ETİZ

Ferhengok

bangawazî: bang
bigîftin: besimîn (tebessum)
çapzane: matbaa
çêkirin: çewsandin
kevnepop: **tore** (gelenek)
dadger: hakim
dadmendî: hiqûq
darêzgerî: **yanî**
dêlî: maşel (asma)
dêrandin: xêrmankirin
derfet: îmkan
dirinde: hov, wehş
diyarde: fenomen (olgu)
dozger: savci
erubê: zelzele
erik: peywir, fonksiyon
ezmûn: tecrûbe
ezmûngêh: laboratûwar
fetlonêk: vîraj
geş: ger, seyhahat
gewre: mezin
gewşin: taybetmendî,
herikbar: rawan (akıcı)
hêrvî: pelişî, rûxayî
hincet: mazeret
hişmendî: zanebûn, şuur
ji nodî ve: ji nişka ve (birden)
kat: dem, wext
kesatî: keseyatî, şexsiyet
kurtêlxur: kurtêlxur
kurkûrîk: çaş
kwir: sewal, ajal

lem: tûre (sebze ve meyve fidanı)
ligel: digel, tevî, pê re
mayînde: timî
natorvan: nobedar,
nefikirin: sirgûnkirin
nûjen: hemdem
pereng: arî, pol (köz)
pêhatî: rûdan, qewimîn
pişafîn: asimilasyon
pîle: rade, derece
ponîjîn: kûr fikirin
qad: gorepan, meydan
ramangirî: aqilmendî, rasyonelîzm
raz: sir
resen: xwerû, orjinal
rewa: meşrû
rêbûwar: rê û rêçik
rojgeran: gerestêr (gezen)
serqakirin: sûtin (bilemek)
serpêhatî: xatira
seyidvan: neçîrvan
şabas: baxşîş
şarîstanî: medeniyet
şekal: sol, pêlav
şil: tiştê ku pê tîfingê dadigirin
tejk: cureyekî merşîk û xalîçe
têjk: çêlik
teqez: misoger, mitleq

Dema ku peyva 'cejn' tê gotin, bêguman azadî, kêfxweşî, aşî û biratî tê bîra mirov. Her kes di vê rojê de dixwaze bi şahiyêke mezin di nav zarok û xizmê xwe de pîrozbahiyêke bi govend û dilgêş, di bin ala azadiyê de li ser welatekî azad û serbixwe derbas bike. Di vir de tê dîtin ku bêazadî ne gengaz e ku cejn bîn pîrozkirin. Lewre di nav her civakê de piştî serkeftin û azadiyê cejn çêbûne û hatine pîrozkirin. Cejnên muslimanan jî, piştî pêvajoyêke, wisa derketine holê. Baş tê zanîn ku Hz. Muhamed heya civakeke serbixwe û azad ava nekiribû, tu cejn pîroz nedikir. Lewre Hz. Muhamed yekîtiya cejn û azadiyê baş dizanibû.

Çawa ku di nava ola Îslamê de cejn piştî serkeftin û azadiyê hatine pîrozkirin, di nav van gelê din de jî, tevahiya cejnan piştî serkeftin û rizgariyê derketine. Ev rojên ku dibin cejn, bi sedsalan heta bi hezar salan her dem, her sal jî, ji hêla wan civakan ve tînan pîrozkirin. Her kes dixwaze wê rojê bi kêf û şahiyê di nav zarok û mirovê xwe de, bi dilê xwe derbas bike.

Niha mîna hemû gelên mulman em gelê Kurdistanê jî, cejnê pîroz dikin. Lê belê, gelo çend malbatên kurdan dikarin vê rojê bê tirs, bêlêdan, bêzordarî, bêbirçibûn, li ser welatê xwe li gundê xwe pîroz bikin? Ka çend mirovên kurd dikarin di nav zarok û zêçên xwe de bêkuştin, bêgirtin,

bêşin û girîn vê cejnê derbas bikin? Ka çend malbatên kurdan di vê rojê de, ji bo zarokên xwe kincên rind û xwarineke xweş dikarin bikin?

Belê bi kurtahî em dikarin di bersiva van pirsan de wiha bibêjin; gelê kurd tu cejnên xwe bi rewşeke serfiraz û dilşad, bi rûyekî geş nikare pîroz bike. Lewre gelê kurd ev çend sedsal in her dem di bin zordariya qirkirin, talankirin û koçberiyê de jiyana xwe derbas dike. Nemaze di van salên dawî de her roj ji aliyê dewleta dagirker

Ji pîrozkirina cejn û seyranan hatine dûrxistin.

Belê, ka çawa îro gelê cîhanê yê azad rojên xwe yê cejn û şahiyên bi kêfxweşî bi dilan û bi geştan pîroz dikin, pêwîst e ku em jî ji bo cejna xwe, xwe amade bikin. Em bi kincên kesk, sor û zer bejna xwe bixemilînin, bi stranên şoreşgerî dengê xwe bilind bikin, bi govend û dilan destê hev bigirin û herin şer. Lewre cejna me ceng e. Çawa ku serok dide xuyakirin: "Şer, cejna gelê bindest e." Lewre bêşer ne gengaz e gelê bindest bigihêje azadî û serxwebûnê. Ji ber vê yekê cejna me yî herî mezin geşkirina şerê azadiyê ye, pêşveçûna têkoşîna rizgariyê ye, firehkirina qada cengê ye.

Em gelê kurd tenê bi şerêkî dijwar dikarin serkeftina xwe bi dest bixin. Jixwe her serkeftinek ji me re cejnêk e. Piştî serkeftina mezin gengaz dibe ku em bikaribin cejnên xwe bi şerê yekî azad pîroz bikin. Kesên kole û bindest nikarin tu cejnan pîroz bikin. Lewre di nav wan de ne kêf heye, ne dilşadî û ji wan re tu mercên pîrozkirinê tune ne. Tenê bi dayîna şerêkî dijwar û bi destxistina serxwebûnê re ew dikarin cejnan pîroz bikin. Ji ber vî qasî îro gelê kurd di nav vî şerî mezin de ji ber ku her roj serkeftinan bi dest dixwe, jê re her roj cejnêk e. Em dikarin bi vî rengî cejnên xwe yê bi rûmet, hem yê olî, hem jî yê neteweyî bi dilşahî û govandan pîroz bikin.

**"Şer, cejna gelê bindest e."
Lewre bêşer ne gengaz e gelê bindest bigihêje azadî û serxwebûnê. Ji ber vê yekê cejna me yî herî mezin geşkirina şerê azadiyê ye, firehkirina qada cengê ye.**

ve çiya û gundên kurdan tene bombe-kirin. Bi hezaran gund hatine şewitandin, bi milyonan kurd ji welatê xwe hatine koçberkirin, li welatên biyanîyan hatine belavkirin. Di rewşeke birçî, tazî û belengaz de dijîn. Her roj bi sedan xort û keçên kurdan di bin dezgehê lêdan û tadeyê de tene derbaskirin. Bi dehan di bin cavan de tene windakirin. Çavên dayikên kurdan tu carî ji hêstiran ziwa nabin. Bî vî rengî jiyanê nexweş, dilsot didin meşandin. Neyarên xwînxwar nehiştine ku gelê kurd tu carî cejna xwe bi şahiyêke dilxweş, bi rûyekî li ken derbas bikin.

Îda gund başqe ye, ya xerîbiyê başqe ye

Îd hat û derbas bû. Wetaya îdê ji bo kurdên koçber çi ye? Beriya îdê zarokên malbatên koçber ji dê û bavên xwe çi dixwazin? Ev çosa îdê ya li welatê wan li welatê xerîbiyê jî hebû? Wê roja serê sibeha îdê çend kesan li deriyê wan bixista? Tasika şekirê îdê wê vala bibûya an wekî xwe bimaya? Ew derfet hebûn ku kincên pak û paqij roja îdê li xwe bikin? Wê, li wê xerîbiyê roja îdê hesreta welêt, ji bo demeke kurt be jî vemire? Gelo îd li welatê wan xweş bû an li welatê xerîbiyê. Em li bersiva van pirsan geriyar. Malbatên koçber ên kurd ku li Stenbolê dijîn tevî hemû tengasiyan jî, em hewandin û pirsên me bersivandin.

Dewletê mêrê min kuşt

Ayşe Özkan (50) diya sê zarokan e. Ji sê zarokên wê yek niha li nexweşxaneyê ye. Zilamê wê jî ji ber nexweşiyekê jiyana xwe winda kiriye. Ev çar sal in ku wan ji gundê xwe koç kiriye û hatine Stenbolê. Ew ji Dêrawa Sêrtê ne. Di sala 1994'an gundê wan ji aliyê dewletê ve hatiye şewitandin. Milê dayika Eyso wê demê, ji aliyê leşkeran ve tê şikenandin. Piştî mêrê wê dişikîn. Ew piştî wê bûyêrê derbasî Sêrtê dibe. Li Sêrtê jî du rojan li mala ciranê xwe radikeve, piştî wê tê Stenbolê. Dayika Eyso jiyana xwe ya Stenbolê jî ji me re bi dilekî şikestî û hestiyar wiha vegot: "Pismamê min hene lê yekî derî li me venekir. Yeko yeko ez diçûm min digot, gidîno hikûmetê ez şewitandim, hikûmetê mêrê min kuşt, sebiyê min li van erda ma, ez ketime bin destê dijmin, hema yardimkî bidin min. Wellah tu kes li min nebû xweyî (li wê derê hêstir ji çavên wê dibarin)" Tu haziriya wê ya ji bo îdê jî nîn bû. Zarokên wê pêxwas bûn. Ew vê yekê bi hevokekê şrove dike: "Wê Xwedê biqêdîne." Berê dayika Eyso serê sibeha îdê girarek çêdikir, li ber jî goştê bizinê yê nû, şekirê îdê dikirî, lê vêga ew nikare van tiştan bistîne, lewre ew derfetên wê nîn in. Dayika Eyso wekî dawî hêviyên xwe jî wiha gotin: "Ew roj nêz in ku em îda xwe li gor dilê xwe li ser erdê xwe piroz bikin."

Em ne zanîn îd e...

Rahîme Taş (65) ev çar sal in ku ji gundê xwe, bi malbatî hatine Stenbolê. Gundê wan jî di sala 1994'an de ji aliyê dewletê

ve hatiye şewitandin. Ew li Stenbolê di malekê de 11 kes dijîn. Di malê de kesek kar dike, mehê 30 milyon dikeve destê wan. Dayika Rahîme, "Hema bila em li welatê xwe bûna bavo bila ew jî nîn bûna" dibêje. Piştî re jî dibêje: "Welleh em ne zanîn eyd e, ne zanîn xêr e ne jî zanîn dawet e." Dema ku li gund bûye, di îdê de li hemû malên gund geriyaye. Lê ew diyar dike ku li Stenbolê, ew nikarin ji mala xwe jî derkevin. Her wiha dayika Rahîme wê difikire, ka wê bikaribe, du parî goşt deyne ser agir, adet û toreya xwe bikaribe bi cih bîne. Ew vê yekê bi dayikna Xwedê ve girê dide û dibêje: "Heger Xwedê bide emê çêkin, lê ku neda em çi bikin."

Dayika Rahîme gotina xwe wiha didomîne: "Tu bêjî çiqas nîmetên dinyayê, hemû di memleketê me de hebû. Her tiştê me jî hebû. Li wê derê kurê min û keça min her hefte 5 milyonî tînin. Ku heta meh biqede wê çi pê bê. Emê çi bixwin, çi li xwe kin." Li ser pirozbahiyên li gund jî dayika Rahîme vê dibêje: "Li gund bi pêşengiya melê re, serê sibehê me çenteyê xwe tijî fêkî, nan şekir dikir û me didane feqîr û gavanên xwe. Piştî wê îda mela û mixtarê gund dihate pirozkin. Lê li wê derê misilmanek nîn e ku bêje îda we piroz be." Çend xwarziyên dayika Rahîme di girtîgehê de ne. Ew diyar dike ku çi bikeve ser piştî wan ewê xwe jê nedine alî û "Canê me ji bo kurda feda be.", dibêje.

Em mahcir in li ser motoran e

Fadile Biyan (60) çar salan berî niha piştî ku gundê wê bi navê Dêrawa ku bi ser Sêrtê ve ye, ji aliyê leşkeran ve hatiye şewitandin, tevî malbata xwe hatiye welatê xerîbiyê. Dayika Fadile hijdeh rojan di bin çav de maye. Dema ku leşkeran bi ser mala wê de girtiye û mêrê wê bi xwe re birine, wê xwestiye ku bi mêrê xwe re bi axive leşkerêkî bi qûndaxa tîfingê li piştî wê xistiye, ew niha jî ji ber piştî xwe nikare tu karî bike. Li malê du kes dixebitin; simîtan difiroşin. Rojê pêncsed hezar dikeve destê wan. Dema ku me pirsî 'îd çê tîne bîra we' jê pirs kir, hêstir ji çavên wê bariyan û kelogirî got: "Em mahcir bûne, em li ser piştî motorê ne, welatê me tê bîra me." Ew ji bo îdê neketine nav haziriyekê, lê dayika Fadile dibêje: "Zarok şekiran dixwazin em çi bikin jî divê em

kîlok şekir bikirin û deynin malê. Li memleket em ne welê bûn. Li memleket peze me, nivîştê me, dewê me, mastê me, tiştê tunebûye hebû. Lê li vir tuneye, tiştê tuneye tuneye, em dikarin çi bikin?" Dayika Fadile diyar dike ku ew encax dikarin serê sibeha îdê girarek û fasulyeyekê deynin ser agir, ew jî heger ku qediya.

Hêvî di dil de gure

Şafia Esen (25) çar zarokên wê hene. Ew jî ev 7 sal in ku hatiye welatê xerîbiyê. Mêrê wê di metroyê de karê paqijiyê dike. Mehê sih milyonî distîne. Ew jî nikare vê îdê bi dilê xwe, dilê zarokê xwe geş bike. Tiştê ku Şafia dizane "îda gund başqe ye ya Stenbolê başqe ye." Ji her halê wê diyar e ku hêviya agirê welatê azad di dilê wê de bi hatina îdê hê gurtir dibû. Lewma xwarina gezik nanê tîsî yê zaroka wê ya biçûk ji bo wê dibû barekî giran.

Zarok bêriya bavê xwe dikin

Mesude Algül (40) ji gundê Titinê ku girêdayî Sêrtê ye. Di sala 1994'an de zilamê wê li gund ji aliyê dewletê ve tê kuştin. Ew pêşî demek kurt li Sêrtê dimînin, piştî re jî koçî Stenbolê dikin. Mesude diya çar zarokan e. Ji çar zarokan yek niha li ameliyatkirî li nexweşxaneyê ye. Ji ber nebûna derfetan nexweşiyê wê li nemû canê lawikê wê pêça ye. Ew niha nikare pêdiviyên malê û daxwazên zarokan bi cih bîne. Mala dayika Mesude de hêvî (nem) ye, germahiya sobeyê hundir germ nake, ji ber hêwîbûna di hundir de mersîkên wê şil bûne.

Derdorên welatparêz, kes û sazî car caran alikariya wê dikin, lê ew jî dibêje: "Ma wê hetanî kengê wiha bidome?" Qeder hê şeş salî ye, bêriya bavê xwe kiriye, ji diya xwe re car caran "Yadê bavê min li gund e, em herin wî bibînin, min gelekî beriya wî kiriye", dibêje. Qederê bavê xwe bi tenê di wêneyan de nas kiriye. Diya wê dilê xwe ji me re wiha vedike: "Her zarok dixwaze ku îdê bavê wê jê re kincên nû bikire, şekir bîne malê. Mixabin her bav nîn e, li vî welatê xerîb ez jî nikarin bi ya dilê wan bikim." Di îdan de bêhtir Newroz û çalakî bi bîra Mesude Algül dikevin.

AZAD ALTUN

Kurtenûçe

Nivîskar Doç. Dr. Haluk Gerger roja 26'ê rêbendanê ji ber nivîseke ku di rojnameya Özgür Gündemê de nivîsibû, kete girtîgehê. Gerger got: "Cezayê ku li min hatine birin, encameke şerê qirêj e." Her wiha Gerger diyar kir ku ew dê di sa têkoşîna xwe bidomîne. Ji ber girtina Gerger reaksiyonên tûj hatin nîşandayîn. Serokê IHD'yê Akın Birdal girtina Gerger şermezar kir û got ku ev cezakirin ne destpêk e, ne jî dawî ye. HADEP û Înstîtuya Kurdî ya Stenbolê ev êriş protesto kirin.

Orkestraya Akademiya Kurdî li bajarê Neusa Almaniyayê hate damezirandin. Di rojên derbasbûyî de li salona semînerê ya akademiyê civînek li dar ket. Nêzikî 30 hunermendên ku gelek cureyên amûrên muzîkê lê didin, beşdarî vî civînê bûn. Di civînê de pirsgerêkên muzîka kurdî yê îroyîn, hatin nîqaşkirin. Piştî civînê, komîteyê amadehî û rêveberiya orkestrayê hate hilbijartin. Ji başûrê Kurdistanê Celîl Asîd ku perwerdehiya akademîk ya muzîkê ditiye ji bo şeftiya orkestrayê hate hilbijartin. Bi vî orkestrayê xebatên akademiyê gihîşt qonaxeke nû.

Serokê Giştî yê Komeleya Hîsqûznanên Hemdem Av. Aydın Erdoğan ragihand ku di raporên Susurlukê de diyar dibe ku gelek rayedarên dewletê ketine nav karrên qirêjî, lê li hemberî vî yekê tu tişt nayê kirin. Erdoğan xwest ku di leztirîn demê de darizandin pêk bînin. Av. Erdoğan ev nirxandin kir: "Divê dozgerên DGM'ê bi awayekî berfireh bûyerê hildin dest. Helwesta hikûmetê ji cidîyetê dûr e." Serokwezîrê Tirkîyeyê M. Yılmaz bi hinceta razên dewletê, rastiya gelek bûyeran vedîşere. Ev jî dibe sedema reaksiyonan.

Seroka Giştî ya NÇM'ê Nuray Şen piştî gotinên Mesut Yılmaz ên bi şeweyê "Cinayet bi destê çeteyên dewletê pêk hatin", da zanîn ku ew ê dozê li dewletê veke, ji bo ku kujerên mêrê wê Mehmet Şen derkevin holê û bînin darizandin. Seroka Giştî ya NÇM'ê bi bir xist ku wê di meha adarê de heman doz li Dadgeha Mafên Mirovan a Ewropayê jî bê dîtin û ew ê li wê derê jî van gotinên Yılmaz wekî delîl pêşkêş bike. Mehmet Şen di sala 1994'an de ji hêla polisên sîvil ve hatibû kuştin. Heta niha der barê kujeranan de tu tişt nehatiye kirin.

Cemil Îşerê Êstîlî, M. Alî Arîkan, H. Abdulkerîm Güven ê ji MHP'ê jî alîgirê wan bûn. Lê divê bête gotin ku gelek kesên kurd, mîna malbata Nehroza jî alîkariya sûryaniyan kirin. Dr. Rifat yek ji wan kesan bû ku divê navê wî ez bi başî bînim zimên. Wî li dijî xerabî hemû tiştên qanûnî kirin û moraleke mezin dabû sûryaniyan. Di sala 1974'an de dagirkirina Kibrisê bû sedem ku li dijî sûryaniyan hinek plan bîn çêkirin. MIT û kesên ku li jor hatine binavkirin, careke din bi rola xwe ya xerab rabûn. Şerê navxweyî yê Lubnanê jî pir tesîr li me kir.

■ **Te di pirtûka xwe ya dawî "Kürt Milliyetçiliği ve Ulusal İnkarcılık (Neteweparêziya Kurdî û İnkariya Neteweyî)" de gelek rewşenbîr û serokên partiyên kurdan rexne kirine. Di nav wan kesan de Cegerxwîn, Barzanî, M. E. Bozarslan, K. Burkay, M. Baksî, M. Yetkin, E. Xemgîn jî hene. Armanca we çi bû? Rewşenbîr û rêxistinên kurdan asûriyan baş fêm dikin an na? Mirov dikare çi bike?**

— Min gelek belge ji lîteratûra Mezopotamyayê berhev kirine. Beşa kurdî yek ji wan e. Ez berheman yek bi yek dixwînim.

Mixabin mîna têza dîrokî ya tirkî, ya kurdan jî xwe di wan berheman di dide der. Bi salan e ku ez li ser radiwestim. Lê heya niha ez pêrgî tu nivîskarekî kurdan nebûm ku wan berheman rexne bike. Dawî min

biryar da ku ez wan xeletiyên berhev bikim, pêşî di kovara Nsibin de biweşînim û paşê bikim pirtûkek. Min wisan kir.

Nivîskarên şoven û neteweperest ên tirkî ji ber talankirinên xwe her dem bûne hedefa me û ew hatine/tên rexnekirin. Qet nayê pejirandin ku rewşenbîrên kurdan li ser navê pêşverûtiyê, mîna wan bikin. Hinek ji rewşenbîrên kurdan ketinê vê xeletiyê. Gava min ev şaşîfî dît, ez şaş û metel mam. Çawa dibe ku kesên pêşverû, şoreşger û demokrat dikarin wisa bikin. Dawî min biryar da ku ji wan re bêjim: Bes e, bisekinin...

Bi vê pirtûkê min xwest bibêjim ku; asûrî jî li navçeyê, mîna kurd û ermaniyan gelek veqetandî û kevn in. Wan gelek caran di nava şerê neteweyî yê kurdan de cihê xwe girtiye û şer kiriye. Ew danûstandineke enternasyonalîstî bû. Neyarên asûrî û yên kurdan yek in. Asûrî bi vê yekê zannin, lê kurd xwe jî vê rastiyê dîr dixin. Di serhildana Şêx Seîd de gelek asûrî û ermaniya cihên xwe girt. Di serhildanên din de jî asûriyan bi kurdan re li dijî neyarên xwe şer kir. Di destpêka şerê Barzanî de, asûrî pê re bûn. Di avakirina Komara Kurdistanê ya Mehabadê de, asûrî bi kurdan re bûn. Di Tudehê de, di avakirina Partiya Komunîst ên Sûriye, Lubnan û Iraqê asûrî rolên pir mezin dabûn ser milên xwe. Îdeologên herêkê neteweyî ya Filistinê asûrî bûn. Divê ev bînin dîtin. Nivîsandina van pêşîwezîfeyan me ye.

Pêşengekî dîroknivîsîna kurdî

Husên Huznî Mukriyanî (1893-1947)

Huseyn H. Mukriyanî yek ji pêşengên dîroknivîsîna kurdî bû. Wî ji salên bîstan ve bi kurdî tarîxa kurdî nivîsand; bi taybetî di salên 1929-1939'an de. Husênê Kurê Ebdulletîf Mukriyanî li bajarê Mehabad di 12'yê meha 9'an a 1893'yan hate dinyayê.

Ew ji zaroktiya xwe de evîndarê tarîx û tore û wergerandinê bû. Digel vê yekê ew di warê çapxaneyên kurdî de pêşeng bû. Çapxaneya wî Kurdistan yeke-min çapxane bû ku li Kurdistanê di sala 1915'an de vebû. Yekemîn pirtûk li vir hate çapkirin, ew pirtûk Mem û Zîna Ehmêdê Xanî bû.

Sala 1929'an digel çapxaneyên xwe çû Rewanduzê û li wir di sala 1929'an de dest bi derxistina kovara "Zarê Kurmancî" kir, 24 hejmarên vê kovarê hatin weşandin.

Pişt re di sala 1935'an de kovara

"Ronakî" li Hewlêrê derxist. Ev kovar jî 11 hejmar derket. Husên Huznî çiroknivîs bû jî û çirokên wî bûne kevîrên bîngeha avahiya çiroka kurdî ya nûjen. Çirokên wî ev in: "Gundê Hilweşiyayî", "Şerani û Tehlayî".

Berhemên wî yên çapkirî:

1- Zivîrandinek bi paş ve. Heşt di sê cildan de weşiya û di salên 1929-30-31'ê derketin.

2- Tarîxa Mîrên Baban, 1931

3- Tarîxa Mîrên Soran, 1935

Divê were gotin ku Husên Huznî pirtûkên xwe hemû bi kurdî (zaravaya soranî) nivîsîna û nivîskarê navdar

Mihemedê Mela Ebdulkerîm ew pirtûk hemû wergerandin zimanê erebî.

Di 21'ê rezbera 1947'an de H. Huznî li Baxdayê çû ser dilovaniya xwe.

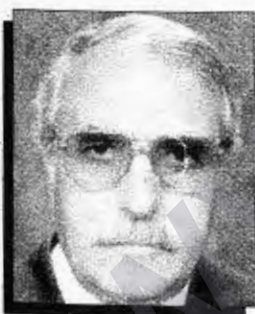
Çavkanî: Rojnameya Xebat

AMADEKAR: JAN DOST

Carinan kesên ku bîran ji bo hevalên xwe dikolin, bi xwe dikevinê

CELALETTİN YÖYLER

Xebatên dijminî yên bi xwîn rijandinan, bi koçberîtiyan, li ser gelê kurd, ne bi îro tenê ye ku li seranserê Kurdistanê tê meşandin. Ew bi sedan salan e ku li ser gelê me, ji hêla tûraniyan bi navê Osmanî ve, bi dijwarî û barbarî û xwînwarî hatiye meşandin.

Di demên Osmaniyan de, malbatên serhildêrên wekî Bedir-Xaniyan, Nehriyan û bi sedan mir û malbatên serhildêr û welatparêzên kurd hatine koçberkirin û ji welatên xwe hatine dûrxistin û koçberî nava Anatolî û Stenbolê bûne. Hinek ji wan serhildêrên welatparêzên wekî malbata "Canpolatan" ku di Anatolîyê de jî, nehatine sitarkirinê, revîne derbasî Lubnanê bajarê Berûtî bûne. Ji bilî van malbatan em dibînin ku bi qasî panzdeh an bîst gundên ku îro li navçeya Sakaryayê, li navçeya Akyaziye, ji eşîra kurdên şêxbizîni niştêcîhên wê navçeyê ne, ew

ji dibêjin: Ev bi qasî sêsed sal in ku em ji Kurdistanê hatine koçberkirin û hatine vî welatî. Hem jî bi van kurdên han re hem jî, ji heman eşîrê li bajarê Konyayê û li derdorê Enqereyê û li bajarê Kirşehîrê, birek deverên din ji Anatolîyê, hemû bi destên osmaniyan hatine koçberkirin û ji welatê dîr xistin.

Her wisa bi hezaran kurdên Êzîdî, ji deverên cur bi cur ên welêt, bi fermanên Osmaniyan, bi destê kurdên Şafî hatine kuştin û welatên bav û kalên wan ji devera Wanê, Qersê, Agiriyê, Erzîromê, hatine derxistin û koçberkirin û derbasî Ūrsatê (Rûsya) kirine. Ev kiryarên hanên pir xirab û nemirovahî hêj di demên Xelîfeyên Osmaniyan de her wekî ku ew ji xelîfeyên misilman in û Xweda ditirsîn û xudanên mirasa îslamê û hakimê dînê îslamê ne hatine kirin, lê ewên îro? Xuda me û mirovahiyê ji bêtarên bêtaran pirêze. Lewre ewên ku digotin em misilman in di wê demê de bi hezaran mirovên me kuştin û dane koçberkirin. Lê ewên ku bi eşkeretî dibêjin: "Xuda tune ye! pêxember jî çûye îzinê" ew hê pirtir tûranî ne. Wê demê emê bêjin: "Dema osmaniyan dema lê lê bû, ev jî dema lo lo ye." Yanî dema wan hebekî hêsanî bû, lê ev dem a gurê gewr e, qîlên xwe li hev dide û êrîşî ser her kesê ji bilî

nîjadê tûranan dike û wan dikuje, malên wan dişewitîne û wan koçber dike û ji xwe re bi peran jî, dikare bifiroşe, çawa ku bi sedan gelê me ji Bakur û Başûr bi alîkariya çaşên gewrê yên xwe firotiyên bêşerm û fedî, li keştiyên xirxope çikin û dibin ber bi welatên Ewropayê û carinan nayê hesabê wan çeteyên hevgirtiyên ji sîxûr û nokerên welatfiroşên bênamûs, wan kurdên belengazên bêmeji dixeniqînin û di revin tene Xaxoyê û cem çaşikên hevalbendên dijmin û hinekên din bi rê dixin û dibin.

Lê tu li ya Xweda binihêre, carinan kesên ku bîran û çalîkan ji bo hevalên xwe dikolin, ew bi xwe dikevinê. Wekî koçberkirina ji bo valakirina Kurdistanê bû dafik û çal, ji bo dijminê gelê kurd û çaşikên bêfedê. Bû pêşveçûn û hişyariyêke pir mezin û bi hêz ji bo doza gelê kurd û eşkerakirina çeteyên Tirkîyeyê û hevalbendiya malbata Barzaniyan ji bo wêrankirina Kurdistanê. Dijmin û xayinên welêt, bira baş bizanibin, ew bi tevgerên xwe yên bi gema û mebestên xwe yên nijadperestî, nikarin nexşeya Kurdistanê bidine guherandin, lewra ew gelê ku bi xwîna xwe ya paqij, nexşeya welatê xwe karibûye bineqîşîne, ew ji bo parastina wî jî amade ye.

Gula azadiyê

Welatê şewitî, axa ziwa, gul û kulîlkên hişk, çiyayên rût, newalên bêav. Jiyan dojeh, her hiêl tarî, her kes bêhêvî û her kes bi dilşewat. Şîn û girînê didan pey hev û di nav asoyê de winda bûbûn. Berê ne wisa bû ev bihuşt. Dijminê mirovahiyê, dijminê xwezayê ev welatê îrem (bihuşt) xiste rewşa çola Erebestanê.

Çi ne berhemên vî welatî?

Erê ev welatê kurdan, cihê dergûşa mirovahiyê û kaniya şaristaniyê bû. Ma li pêşî ne di vir de sewal hatin kedîkirin? Ma çandina dextlê (hububat) pêşî ne li vir bû. Cihê pêşketina ziman û dewletan jî ne li ser vê qadê çêbû? Herin ji dîrokê bipirsin. Bêle tev li Mezopotamyayê pêk hatin. Ev ax bû, bûbû roj ji şaristaniyê re.

Kulîlkên reng bi reng li ser vê xakê pişkiyîn; sumer, akad, hûrî, qasît, babil, ûrartû, asûr, med, ermenî, pers... Ev li vî warî şîn bûn. Ev welat bi deşt û çiyayê xwe ve, bi rêz û baxçeyên xwe ve, bi daristan û zozanên xwe ve tev mîna bihuşte bû. Dêliyên (asma) babîlan di cihanê de meşhûr bûn. Bihuştê Adem di çar-goyeşa Bilîs, Xîzan, Xelat û Wanê de bû. Her du çemên mezin; ava jiyane Ferat û Dijle, ku dîsa di pirtûkên olan de ji wan tê behskirin, di nav rihê vî welatî de diherikin û vê

gulistanê bi evîne av didin. Dîsa her du riyên bazirganiyê, rîya hevrişim (îpek) û rîya baharatê di ser vê axê re derbas dibin. Parzemîna Asyayê û welatên Ewropayê bi hev ve girê dide.

Dîsa pêşketina ramanan û derketina olan, pêşî li ser vê axa pîroz derketin. Li gorî çirokên mîtolojîk Adem û Hawa li ser vê axê bûn. Ma tofana Nûh pêxember ne li Mezra'otan bû? Keştiya wî hê jî li Ser Cû'î ye. Yekî din, bapîrên pêxembera İbrahîm Xelîl jî, ji fêkiyên vê bihuştê bû. Zerdeşt pêxember, Zulkîf pêxember û hwd. tev gulên vî welatî bûn. Felsefeya van tev bi mirovatî, xweşî û bi hezkirinê dagirtî bû. Ev war bi ramanan wan mîna baxçeyê kulîlkan hatibû xemilandin.

Welateki reng bi reng, xwediyê tiştên cur bi cur. Mozayîqa çandê û bêhna gulên biratiya gelan bû.

Lê pişt re....

Tev wêran kirin, xera kirin, şewitandin, berhemên dîrokî dizîn û xwestin her tiştî bixin bin erdê. Çiqas ew dîrok kûr û zexim bû, ewqas jî bi hovîtiê êriş kirin ser. Dixwestin dîrokê çewt binivisînin, şaristaniyê tune bikin. Kulîlk çilmisîn, dar û daristan hişk bûn, çem û kanî miçiqîn, ax ji tîbûna hêviyê qelişî. Xwestin vî welatî reng bi reng bêreng bihêlin. Yanê zindîbûnê bidin kuştin û li her alî perdeyeke ji rengê reş bikşînin ser rûyê jiyane.

Çima reş?

Lewre, di bin postalê tarîtiyê de bejnên gulan tîn şikandin, stûyên wan

bikin. Ji ber ku min hemû gewşinên wan pişaftine...."

Di nava vê tariyê de çirûskê derket û mîna birûskê li singê reşahiye ket û ew çirand. Tîrêjên xwe berdan kûrahiya axê û dilê zinaran; ew rehên gulê yên ku hatibûn hişkkirin bi jehrê, şuştin, can pê anî û gulê hêdî hêdî dest bi vejîne kir, geş bû û reng da.

Gula azadiyê;

Ev gul; gula hêviyan, gula vejîna hemû mîrxasên dîrokê û belavkirina bêhna azadiyê, di nav zinarê hêşîn de serî mîna şêrekî li hemberî marê reş rakir. Ev zinarê ku tenê neketibû bin bandora marê reş, geleki hatibû hev. Wekî pola hişk bûbû. Gula azadiyê bi

Lê vêga?

Erê îro! Her tişt ji nû ve ji bin erdê derket û vejiya. Careke din gul û kulîlkan serê xwe ji bin axê derxistin û şîn bûn. Mirovahiyê bejin avêt, bilind bû û şax da.

Bi çi awayî?

Gula azadiyê bi barana nîsanê, bi ava jiyane mezin bû, şax da û rehên xwe berdan kûrahiya dilê erdê. Ew gul bû çend gul, bû baxçeyek û bû welatekî bihuştî. Dîsa herhêl ji kulîlkan hate xemilandin.

Bi bêhna van gulan, kor bi çav bûn, ker bi guh bûn, lal bi ziman bûn, qop meşîyan, baş bûn û miriyên li ser piyan ji nûh ve vejiyan.

Carekî din kanî der bûn, çem xuşîyan û wekî ku ji evîndara re sozê bidin herikîn. Daristan şîn bûn, rez û baxçe bûn wekî derya. Adem û Hawa yên nûh dîsa meşîyan di nav bihuştê Aden de. Mem û Zîn, Leyl û Mecnûn, Ferhat û Şîrîn, Dosto û Sinem yên nûjen vejiyan, di nav vê axa pîroz û giranbuha de.

Gula azadiyê mîna dara çinarê rehên xwe wekî dara gûzê belav kirin. Êdî tu bahoz û tofan nikarin wê hîlbikin. Şaxek li Rojhilata Navîn, yek li Ewropa û yên din li her hêla cihanê. Êdî her kes ji bin bandora jehra marê reş hişyar bû. Reviyan û li dora gulê civiyan; bûn yek û gula azadiyê bi cergên xwe wan ji êrişan diparêzin.

Ev gul bû çavkanî ji

bo mirovahî û şaristaniyê. Mîna kaniyeke xurt di çiyayekî bilind de; tim û tim ava zelal jê derdiket û derdikeve, van gulên din bi vê avê av dide.

Êdî, her der hat xemilandin, dîsa ev war bû bihuşt. Ji rengê cur bi cur wekî keskesora li asîmanan şewq dide, dibiriqê. Her alî bû bihar û li jiyane û bêhna misk û emberê li çar aliye cihanê belav dike. Ew bû bawerî û hêvî, bû hêz di dilê hemû kesî de. Her kesî ev gul ji xwe re kir qible û berê xwe dayê. Her kes dixwaze were vê gulê bêhn bike, da ku ji hemû nexweşîyan xelas bibe, rihê xwe jî ji hemû qirêjiyan paqij bike. Êdî ew gul bû wekî ava kewserê; kî jê vexwe wê ji hemû nebaşîyan bi dûr bikeve, xwerû (sade) bibe û bibe wekî periyan...!

MUHAMMED MUHAMMED

tên qurifandin, reng diçilmisîn û hêdî hêdî jiyane jê dadirive. Hişk dibin û mîna hêstirê dilan pelgên wan diweşin û bi ber bayê payîzê dikevin û dibin berfa zivistanê de tîn xeniqandin. Jiyan dibe koleyê mirinê û êsîrê tariyê. Di vê tariyê de koremarê reş jehra xwe berdide koka gulên azadiyê, wan hişk dîke. Û ji çêlikên xwe re warê qirkirinê dide avakirin.

Kî ye koremarê reş?

Marê ku bapîrê wî ji gemariya dîrokî dihatin. Gulên ku bi vê jehrê û li ser vê gemariyê hatibûn şinkirin, kê bêhn dikir pê serxweş dibû, ji cewherê xwe vala dibû, ji mirovahiyê û ji rihê neteweyetiye dûr diket, ji rastiya xwe re biyanî dibû û hebûna xwe înkâr dikir. Marê reş jî xwe re digot: "Jehra ku min berdaye, çiqas zindî hene hemû tevizandine, nema karin bi sed salan xwe ji bin vê bandorê azad

kedeke mezin, bi hêviyê xurt û bi moraleke bilind ew zinarê bazalt teqand. Lehengên navneteweyî yên dîrokî xwe ji gulê re kirin cihok, mîna çemê avê xwîna xwe herikandin ser koka gulê.

Bi derketina vê gulê re, marê reş çav pê ket. Axîni jî nav kezeba wî çû. Har bû û bi hovîtiê êriş kir ser gula azadiyê. Pêşî jehra xwe bi ser de berda, lê bêfêde. Pey de bahoz bi ser de şand, dîsa bêencam û bêfêde. Herî dawî tofana bi xezab, tofana hov bi ser de bi rê kir, dîsa jî tu fêde nekir. Giriya, li xwe xist, neçar ma ew marê reş. Ji ber ku bayê vê gulê di berbanga şefeqan de, di hênikahiya baharê de li ser xaka niştiman mizgîniya serxwebûnê belav dikir. Marê reş hêdî hêdî ji qidûm (teqet) diket, giyana wî ji laşê wî dikişî û ber bi mirîna bêdawî ve diçû.

08.02.1925:

Civaka Azadiya Kurdan ava bû

Di sala 1922'yan de li Erziromê di bin serokatîya Miralay Xalid Begê Cibirî de Civaka Azadiya Kurdan ava bû. Piştî wê avabûnê kurdan di bin sîwana ve civakê de di demeke kurt de li gelek deverên Kurdistanê dest bi xebatên rizgariyê kirin. Hêzên azadkewaz amadekariya serhildanekê dikirin, lê piştî demekê Xalid Begê Cibirî û Yusuf Ziya Beg ji aliyê hêzên kemalîst ve hatin girtin. Şêx Seîd bi mêvaniya diçe Pîranê mala birayê xwe Abdurrahîm Beg, ji wê derê mûfrezeveke cendirmeyan digirtin ser wan û ji Şêx Seîd dixwazin ku hinek hevalên xwe teslim bike lê ew wê yekê qebûl nakin û di navbera her du aliyên de şer çêdibe. Ev bûyer dibe sedem ku Serhildana Şêx Seîd berî dema xwe dest pê bike.

BÛYERINE JI DÎROKÊ

02.02.1995:

Özgür Ülke hate girtin

Rojnameya Özgür Ülke ji aliyê Dadgeha Sulh Cezayê ve bi hinceta ku berdewama Rojnameya Özgür Gündemê ve hate girtin. Wekî tê zanîn ji wê rojnameya watedar a gelê Kurdistanê gelek belavkar, nûçegihan û nivîskar hatin girtin, hatin kuştin. Li hêla din di 4'ê berfanbara 1994'an de Özgür Ülke li navenda Stenbolê û li Enqereyê ji hêla kontrgerîla ve hate bombekirin, avahiya navenda rojnameyê ji binî ve hate hilweşandin. Xebatkarê rojnameyê Ersin Yıldız jî di wê bûyerê de şehîd ket.

Pest û kotekiyan di 1997'an de ji dom kir

Li NCM'a Îzmîrê bi navê "Panoramaya 97'an" panelek hate lidarxistin. Di panelê de nixandî li ser rewşa hiqûqî, mafên mirovan û huner ya 97'an, hatin kirin. Serokê İHD'ya Îzmîrê Av. Ercan Demir, ji baroya Îzmîrê Av. Zeynep S. Özdoğan û ji rojnameya Ülkede Gündemê Kazım Arslan beşdarî panela ku roja 23'ê rêbendanê pêk hat, bûn.

Di panelê de axaftina yekemîn ji hêla Av.

Ercan Demir ve hate kirin. Ercan Demir got ku çeteyên ku ew bi salan e qala wan dikin di sala 1997'an de eşkere bûne. Her wiha Demir pêwîstiya teşhîrbûna çeteyan ji bo gelê kurd, parêzerên mafên mirovan, parêzerên demokrasîyê anî zimên. Ercan Demir axaftina xwe wiha domand: "Di sala 1997'an de ihlâlên mafên mirovan ji ber dijberîya (muhalefet) civakî, peywendiyên bi Yekîtiya Ewropayê re li gori salên berê kêmtir e. Li bajarên Kurdistanê ev yek pêk nehatiye, li wê derê îşkence, di bin çav de windakirin û cinayetên faîllî meçhûl roj bi roj dom-kirine. Li Tirkiyeyê çeteyî û durûtî teşhîr bûye, lê ev yek ne bi bandora hêzên demokrat û bi aloziyên di nav bîrdozê de pêk hatiye. Lewre jî ev guherîn ne mayînde ne. Ev yek nayê wê maneyê ku demokratîkîbûn pêk hatiye."

Ji Baroya Îzmîrê Zeynep Sedef Özdoğan got ku li Tirkiyeyê darêzgerî (yargı) ne serbixwe ye. Özdoğan bi bir xist ku Yekta Güngör Özden bi xwe jî ev yek gotiye, lewre jî darêzgerî li Tirkiyeyê riziya. Özdoğan got

ku li vî welatî ji çar kesên ku di girtigehan de ne yek girtiyê siyasî ye. Parêzer Özdoğanê wiha got: "Li Tirkiyeyê 14 hezar girtiyên siyasî hene. Ev girtî li DGM'yan tene darizandin. Ne rast e ku em ji DGM'yan re bibêjin dadgeh. Ji bo serbixwebûna darêzgeriyê divê DGM ji holê rabin. DGM serbixwebûna ji çar girtiyan yekî distîne. Gelo girse dibin terorîst?" Her wiha Özdoğan da zanîn ku sistema çeteyan li hemberî têkoşîna kurd ketiye nav

hewlên wiha ku tu wîjdan ve yekê nika-re hilgire. Özdoğan daxuyand ku ji bo çareserîya pîrsa kurdî pêk were divê rê li ber girtinên li ber derbirina ramanan di zûtîrîn katê de ji holê rabin. Zeynep Özdoğan got ku ji bo ku durûtiya Ewropayê eşkere bike İsmail Beşikçi serî li Dadgeha Mafên Mirovan a Ewropayê nade. Ji rojnameya Ülkede Gündemê Kazım Arslan

bi bir xist ku biryarên 28'ê reşemiyê yê MGK'ê ji bo faaliyetên derdorên welatparêz û demokrat bidin sekinandin e.

Piştî van biryarên di sala 1997 an de navenda çandê bûne hedefên gelek êrişan. Her wiha Arslan got ku dewlet di wê salê de êriş biriyê ser gelek rojname û hunermendên ku şerê qirêj teşhîr dikin. Arslan di dîmahîka axaftina xwe de got: "Dewlet, ji bo rê li ber geşbûna çalakîyên welatparêzan bigire, êriş bir ser kes û saziyan, xwest çeperê li wan teng bike û di warê aborî de wan bixwe nava tengasiyê, bi vî awayî jî kes û saziyên welatparêz teslim bigire."

A. WELAT/ İZMİR

1996
İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

ÇAVDÊRÎ

İdeolojî ne kinc e ku mirov her dem biguherîne

AMED TİGRÎS

Di navbera salên 1974 û 1984'an de di nav gelek hêz û kesên kurd de bir û bawerîya sosyalîst gelek xurt bû. Partî û hêzên kurd ketibûn pêşbirika sosyalîzmê. Bayê sosyalîzmê kurd dabûn ber xwe û ew dibirin. Kîjan rêxistinê doza kurdan rewa bidita an jî kê bigota: "Ez kurd im", ew otomatîk dibû sosyalîst. Wekî ku di nav kurdan de çinek hebe û ew jî çîna karker û xizanan be. Bîst-sî milyon û yek çîn! Xwediyê çend gundan bûbûn endamên partiyên komunist û sosyalîst!

Ev ji çi dihat? Bi tenê di riya çepgiriyê de kurd dihatin qebûlkirin, heta navê wan dihat gotin. Ji derî îdeolojiya sosyalîst, îdeolojiyên din nikaribûn li Kurdistanê bijîn. Rewş wiha bûbû ku ew kurdên ku di nav partiyên dewletê de bûn jî ji xwe re digotin, "Em jî sosyalîst in." Ecevitê nijadperest piştî sala 1970'yî "Karaoglan" an jî "Eco"yê kurdan bû. Wî herî zêde ji Kurdistanê deng digirtin.

İdeolojî ne mode ye û ne jî kincê wiha rengîn e ku her kes li xwe bike. Bingehên wê yên aborî û civakî hene. Felsefe, dadmendî, zanist, huner, çand, dîn û tore li ser bingeha rewşa aborî û civakî ava dibe. Di van mijaran de karker an jî gundîyekî kurd, axa an jî kapîtalîstekî kurd ne mimkûn e ku wekî hev û din bifikirin.

Mirov dikare bibêje, di teoriyê de her çiqas mijar zelal bû jî, lê di pratîkê de heta 1984'an rewş şêlo û aloz bû. Piştî 1984'an, bayê şoreşê mij û moran da ber xwe û bir. Li ser ax û asîmanê Kurdistanê sayî û zelalî derket holê. Birûska şoreşê li wan hêz û partiyên Kurdistanê yên reformîst xist; xêlî û pûşîya li ser çavên wan çirîya û rû û rûçikên wan derket holê. Bizdiyan!

Ber bi salên 1990'î ve erdhejê dijwar li sosyalîzma reel ket, ew qelişî û jî hev ket. Çirûskên birûska duyemîn li piraniya hêzên kurd ên ku ji xwe re digotin, "sosyalîst" jî ket. Wê carê ew bi derbekê bi erdê re cûm bûn...

Ji ber ku piraniya partî û hêzan, bawerîya wan bi xwe tunebû, hem bi îdeolojîk-polîtîk û hem jî bi rêxistinî û fizîkî xwe spartibûn hêzên komunist ên welatên dagirker û bi riya wan dixwestin xwe bavêjin bextê welatên sosyalîst. Wan dixwest, bi taybetî jî xwe bavêjin bextê Sovyetistanê. Dema têkçûna sistema sosyalîst û Yekîtiya Sovyetê dîtîn, yek bi yek têkçûn û belav bûn. Gelek serok û kadroyên wan ên rajoîn, dev û dest ji şoreşgeriyê berdand û hinek ji wan wekî berê ketin nav sistema dewleta tirk, di nav hinek partiyên wan de cih girtin. Birek ji wan jî bûn aşbetal û dest bi bazirganiyê kirin. Hinek ji wan jî, li derveyî welêt 180 pîle zivirîn û di şevê de bûn "liberal".

Di bingeha xwe de tiştek nehatibû guhartin, ew hem wekî şexs û hem jî wekî rêxistin wiha bûn. Lê di pêşbirika sosyalîzmê de dixwestin gelê kurd û Kurdistanê di nav mij û moranê de bixapînin. Niha mij û moran rabû, eyam zelal û diyar bû. Lê ew di bin kîjan perdeyê de an jî li ser navê kîjan îdeolojiyê siyasî bikin, ruhê wan ê koletî û xulamtiyê nayê guhartin. Wan kes û derdorên wiha, îro jî hêvî bi welatên împeryalist-kapîtalîst ve girêdane. Do dê Sovyetê bikirana, lê nebû îro jî dê welatên împeryalist wan rizgar bike. Dê bî ve xeyalê bimirin û li biyanistanê herin gorê. Ji niha ve rehma Xwedê li wan û partiyên wan be!

Dengbêj Rêber: Em hewcedarî akademiyeyeke kurdî ne

We kengî dest bi dengbêjiyê kir. Çawa we xwe nas kir û ev rîya ku we daye ser, hilbijêrî bû an jixweber bû?

□ Destpêk bi sirûdên oldarî bû. Di bin bandora softiyê û bi xwendina Quranê min nas kir ku ez dikarim bistirê. Min di şevbûhêrkên bi dostan re stran gotin û di xortaniya xwe de, min gelek saz ji ber kiribûn û gelek stranên Aramê Tigran û M. Arifê Cizrawî digotin. Hêdî hêdî min dît ku ji dengê min tê hezkirin û kesên li derdorên min jî kêfa xwe ji dengê min re diyar dikirin. Wê demê ez li Şamê bûm, li wir di sala 1980'yî de,

ez di "Koma Kawa" de wekî dengbêjekî bûm. Me rojên Newroz û cejnên kurdan li dar dixistin. Di 1982'yan de ez hatim Helebê û di 1983'yan de, me "Koma Armanc" ava kir. Tu dikarî bibêji bêtir karê min di hundirê koman de bû.

Hûn yek ji damezirînerên Koma Armanc a mûzîk û strana kurdî bûn. Vê komê demekê li Başûrê Biçûk deng dabû. Pişt re kom tarûmar bû, tiştêk tê de nema. Hûn çi der barê damezirandin û hilweşandina vê komê de dibêjin?

□ Hêviya me hebû ku me tiştêk ji gelê xwe re bikira. Me didît ku hêzê-

ke hunerî li cem me heye, me jî xwest em riyekê ji derxistin û pêşkêşkirina vê hêzê re bibînin. Û folklorê miletê xwe ji bin tozê derxînin. Ji bo vê yekê me kom damezirand, da ku bi rengê nûjen em karibin strana kurdî pêşkêş bikin. Her wiha amûr jî, wê gavê, tembûr bû, lê koma me amûrên wekî ûd, keman, akordiyon, gîtar... bi kar dianîn. Vê yekê rengê nû wê çaxê da stranên kurdî li vir.

Di 1984'an de me kaseta yekemîn derxist. Nêrîn û dîtînen gel û piştgiriya wî hişt ku piştî salekê tenê em kaseta duyemîn derxînin. Û wê demê di 1985'an di Cejna Newroza yekemîn de ku li Efrînê eşkere çebû, Koma Armanc pêşkêşî kir. Di wê Newrozê de hunermend Mihemed Şexo ji beşdar bûbû. Me ji Newrozê hêzeke nû girt û kaseta sisêyan jî derket. Lê wê gavê ez ne di komê de bûm. Û têkiliya huner û siyasê dîsa bi awayekî şaş serê xwe rakir. Partiya kurdî ya ku piştgiriya komê dikir biryarî bi temamî ji dest me girt û endamên ku wan dixwestin didan pêş û li şabaş û avêtina sloganên digeriyan. Gelek problem di nav me de derketin. Li gel vê yekê jî dîsa kaset ji hêla hunerî de ne xerab bû. Karê di komê de bi ser diket, ji ber ku karekî gelemperî bi tevahî û zêdeyî dengê di kasetekê cih digirt.

Û di bin bandora dostan de ez vegeriya nav komê û min di sala 1988'an de kasetê xwe ya çaran derxist. Di wê demê de dîsa şerê di navbera huner û siyasê de germ bûbû. Me digot divê strana kurdî ne ya îdeolojîyê bi tenê be, divê bêtir bi jiyane ve girêdayî be û di nav me û di nav partiyê de şerêkî eşkere derket û li dijî belavkirina kasetê derketin tevî ku ji hêla hunerî de ev kaset gelekî bilind bû. Di vê qonaxê de sê endamên komê hebûn; ez û Mistefa Osê û Mistefa Horo. Me bi hunermendên gelên din re, ermenî, ereb û sûryaniyan re têkilî danîn. Xuya kir ku ev berhemên me ne ew qasî kûr in û ne li gorî daxwaza me ne û divê bi rengê zanistî û akademîk em bi hunerê re têkevin têkiliyê.

Ji hêla din ve partiyê dixwest çend kasetan bifroşe, slogan û propoganda partiyê belav bike. Xwestin me bi hinêk endamên din biguherin û her tişt xera kirin. Me berê xwe da xwendina

akademiya mûzîkê, wan jî berê me dida avêtina sloganan.

Li ser zarotiya xwe jiyana biçûkani, şax û damarên zarotiyê xwe dirêj dikin. Hinav û hestên her dengbêjî, vê qonaxê di jiyana we de bi çi awayî bandora xwe li ser we hiştiye?

□ Zarokatiya min li gund bû, gund ji çiya bû. Dengê çiyayî, dengê bilind û surîştîya çiyê pir xweşik e. Gelek wêneyên spehî hene ku xeyala mirov zengîn dikin. Li gund em li hêviya bihistina strana kurdî diman. Me li radyoyên Dengê Êrîvan û Dengê Bexdayê guhdarî dikir. Belê... di dilanan de, li serê govendê, tim yekî ku bi serê dilanê digirt hebû û stran digotin. Her wiha zarok jî dixwaze balkêş be, xwe dixîne kirasê yekî bi nav û deng ji bo ku balê bikşîne ser xwe. Ligel bandora meletiyê jî bavê min mele bû bang dida, dengê wî pir xweşik bû û min alîkariya wî dikir. Vê yekê bandora xwe li ser min wekî kes û li ser strana min jî hiştiye. Û ev kaset min ya pêşî "Dil yek e" ku di sala 1997'an de hate tomarkirin, di bin vê

D Dengê Êrîvanê jî ge... strana 'Li serê çiyayî na Kurdî dibêje ya in. Û strana "Ez xwe Serbest e, gotin û Bektaş û Şêrinê jî e

bandorê de ye.

Navê we bi Koma Armanc ve hate girêdan û piştî bédengiya komê hûn jî demekê bédeng man, heta sala 1997'an, we niha kasetek bi navê "Dil yek e" derxist. Hûn çawa van her du qonaxan didin ber hev?

□ Piştî 1989'an me dest ji komê berda. Me xwest em komeke serbixwe çêbikin û van kesên ku xwediyê imkanên hunerî ne bidin ser hev. Şerê me gelekî kirin û di nav civakê de gelekî zirar gihandin navên me. Ev kar berdewam nebû. Me dît ku ev ser-

RÊBER KÎ YE?

Di sala 1959'an de li gundê Rûtayê ku girêdahîya herêma Efrînê ye ji dayik bûye. Yazde salî bû dema ku dest ji gund berda, çend sal di navbera Efrîn û Şamê de borandin. Di sala 1982'an de li Helebê bi cih bûye. Ji 1976'an de pişt daye xwendina oldarî û ji bo ku bikaribe jiyana xwe bidomîne dest bi karê terzîtiyê kiribû. Lê ew tim û tim bi stran û awazan re heval bû.

bixwebûn ne mimkûn e. Ne ji hêla aborî ve û ne rewşa siyasî ya welat rê dida vê yekê. Di 1990'î de min xwest ez kasetekê derxim. Lê ji hêla aborî û teknîkî ve rewşa min ne li ser hev bû. Vî karî ez pir bi şûn de xistim. Mal û zarokên min ji mafê wan li ser min hebû û pêwîst bû ku ez tiştekî ji bo wan bikim. Sê zarokên min hebûn û ez bêmal bûm. Me stran digotin, xelkê kêfa xwe dikir û em jî di hundirê xwe de diqriyan. Karê ji bo aboriyê dîsa berê min da Şamê, lê têkiliya min bi stranê re berdeham bû. Min distira, lê di riyên teng re.

Sala 1995'an min malek kirî û zarokên min bi cih bûn û ji ber tunebûna ragihandin û sazgehên kurdî tu rê tunebûn ji bo ku em dengê xwe derxin. Min û Mehmûd Ezîz û Ehmedê Çep me komek ji bo dawetan çêkir. Lê piştî demekê, me dît ku rengê têkiliya bi dawetan re rengêkî erzane. Di nav têkiliyan de hunermend pûç û erzane dibe û têkiliyê ne dirust e. Me xwe di wir de jî nedît.

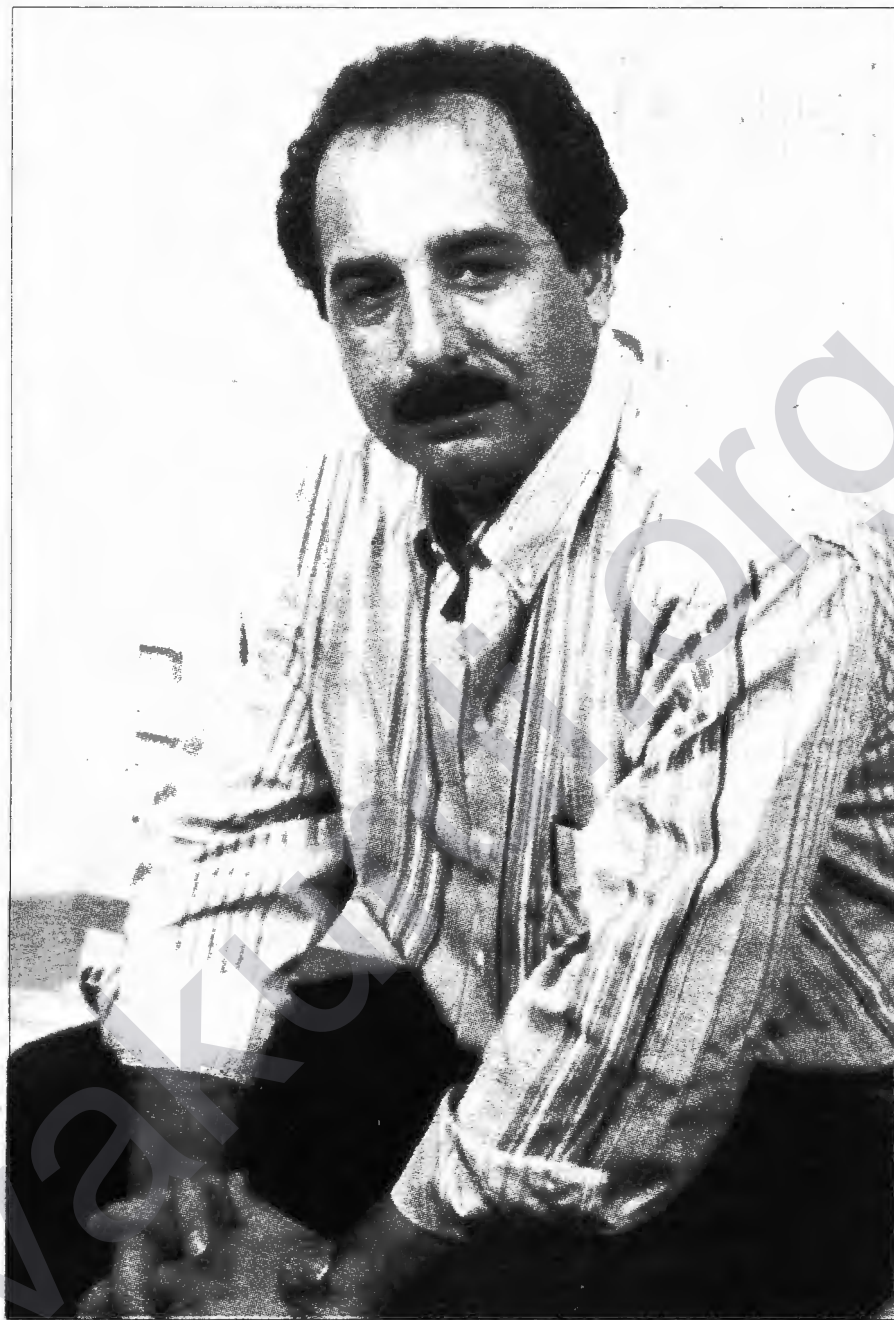
Di 1997'an de min kasete xwe derxist û di nav her du qonaxan de. Kom dema karekî dike, karê gelek kesan dibe yek û karekî bi rêkûpêktir derdikeve holê. Di vê kasete min de, ez jî teknîka wê, tomarkirina wê nerazî

çiya sêvek gihaye' ya ku Şehrîbana Kurdî dibêje ya me ye. Gotin û awazên min in. Û strana "Ez xerîbe welatê me" bi dengê Serbest e, gotin û awazên Perîşan in. Murat Bektaş û Şêrinê jî ev stran gotine. Her wiha stranên folklorî yên ku hatibûn jibîrkirin (Xanê, Yêmê, Êmo) heta niha, li dawet û şahiyên di nav gel de tên gotin.

Li Başûrê Biçûk, rewşa muzîk û strana kurdî hûn çawa dibînin? Çi li ber çavan heye? Çi di rîya pêşxistina muzîk û strana kurdî de diyar in?

□ Strana kurdî tim "ferdiye" hunermend bi xwe rê ve dike. Aram, M. Ezîz, S. Yusif, M. Şêxo... evên naskirî ne. Sazgeheke kurdî tuneye ku dengbêjê kurd hambêz bike. Ma wê hunermendê belengaz çî bike? Têkiliyên hunermendan xwe bi xwe jî qels in. Mînak Seîd Yûsif, sazbandekî baş e, lê ew dixwaze dengbêjê û muzîkvanê sazband be, û her tişt be jî.

A niha tiştekî hêjahî li ber çavan tuneye. Di nav gelên din de, sazband, dengbêjê û nivîskarê stranê, her yek cuda ye ji yê din. Li nav kurdan tê genim biçînî û tê aşvan bî û tê arvan bikî hevîr û tê hevîr bistirêyî û tê nan jî çêbikî, dawî dibe ku nan şewitî derke-

şik hevdû nabikin, pişt re divê em li derveyî sînor binêrin. Tu çalakiyên min di vê riyê de tune ne. Lê girîng e ku, têkiliyên bi vî rengî hebin. Sûde-

ne. Dengê baş û nivîskarekî baş û sazbandekî baş dikarin stranekê baş bidin. Karê me jî ev e ku em li ber xwe didin. Tev li vê rewşa xerab, dîsa em şopa hunerê bernadin û em bi hêvî ne ku rojekê straneke kurdî bi sewiye di asteke bilind de saz bibe.

Di pêşerojê de hûne çî bikin? Çi projeyên nû di nav destên we de hene?

□ Kasetek nû di nav destê min heye. Ez li ser dixebitina û dibe ku di sala 1998'an de bigihê ber destê guhdaran.

Gotina dawî:

□ Ev bîrxirîna hunermendan ji bo çî ye? Hinekên din stranên me dibêjin bêyî ku bidin nivîsandin ku ev stran xwediyê wê kî ye. Mesela MED-TV tîn li hawirdor me hunermendên qels û bêkêr didin pêş, bêyî ku li bilindî û nebilindîya hunerê bipirsin. Mînaka din strana "Li ser çiyên..." ew qas car di MED-TV derdikeve bêyî ku bê gotin stran, deng û awaz yê kê ne. Ragihandin hêzekê di-de hunermend û wî bi pêş de dibe.

HELÎM YUSIV

ji stranên me derxistin û
gihaye' ya ku Şehrîba-
ye. Gotin û awazên min
welatê me" bi dengê
ên Perîşan in. Murat
stran gotine.

Bê sazgeh û ragihandin hunermend pêş nakeve. Ne kadro û ne pere û ne sazgeh û ne rexnegirên muzîk û stranên kurdî hene. Dengê baş û nivîskarekî baş û sazbandekî baş dikarin stranekê baş bidin. Karê me jî ev e ku em li ber xwe didin.

bûm û vê yekê sistayî dida deng jî.

Di encamê de, serboreya Arman hûn çawa dinirxînin. Çi stranên navdar li dî xwe hiştin. Gelo tu şop di warê starana kurdî de hişt an na?

□ Serboriyeke bi nirx bû. Lê heta niha komeke hunerî xewnek e û bi tena xwe û bê pere mirov nikare tiştekî bike. Projeya sazkirina komeke hunerî hîn heviya me ye.

Gelek stranên folklorî û yên afirandî jî hene, heta niha li ser zimanan tên gotin. Dengê Erîvanê jî gelek ji stranên me derxistin û strana 'Li serê

ve. Em bi hewceyî akademiyeke kurdî ne. Mûzîka kurdî kesên nezan bi kar tînin. Li hemberî sewiyeya muzîkê li cihanê em fedîkar in ji ber vê muzîka niha bi kar tê. Ji bo pêşxistina muzîk û strana kurdî karekî gelemperî, tevayî, pêwîst e. Divê piştgiriya hunermend bibe.

Wekî hunermendekî kurd we çî gav ber bi kurdên li pişt van sînoran avêtine? Gelo tu çalakî û bizav di vê riyê de hene? Gelo pêwîst e ku bi kêmanî kurd hev û din nas bikin?

□ Bila di hundir sînor de em xwe-

yê ji hev û din bigirin û hev û din bi pêş bixînin.

Li vê hêlê çî problem û asteng di rîya pêşxistina karê we de tene holê. Çi kelem li hemberî karê dengbêjê kurd de hene? Kar û xebata we bi çî awayî dimeşe?

□ Hetanî ku dengbêjê kurd ji hêla aborî de ketî be û berhemên wî bê encameke baş bêne holê, her wiha wê bike û pişt re wê biweste. Bêsazgeh û ragihandin hunermend pêş nakeve. Ne kadro û ne pere û ne sazgeh û ne rexnegirên muzîk û stranên kurdî he-

Çend mînak ji helbestên nûjen

DIBISTAN

Xaniyê belengaz dê çi bikira
Bazar ne tu bazar bû
Qûmaşfiroşî jî karê betalan

Lê ya ew zû hatibû
Ya jî em dereng man
Xaniyê me yê neçar dê çi bigota
Kesatî bûye bela serê me
Dewra çarixê bihuri
Malikxanên Etrakê ava bike
Memê min î şekal pêkiri

Zînê dibêjin ax Zînê
Niha li Dêrsimê çi şêr e
Bes karekî me ma
Ilm û îzan û zanîn
Dê zora bazara kesat tegez bine
Û yar û neyar divê bibînin
Li tenişt toraqa eyêr
Me edeb û huner û çand jî heye
Kawa Nemir ■

QELEN

Feleka xayin
Ji xelkê re
Şîr û mast
Ji me re
Êş û jan
Xem û kul
Didoşe

Ka bêje
Ey feleka xayin
Qelenê te
Çend quriş e?

Ger xwîn bixwazî
Va ye ez serê xwe
Darînim
Li ber xencerê
Pêşî min bikuje.
Berken Bereh ■

QEY

-1-
Rûyê te dibînim di yê keçeke filistinî
de
Û porê te
Tu dibêjî qey ji çiyayekî Cheapesê
standiye bêhna xwe
Û mirov dibêje qey
Tu tenê ji bo esmerbûna xwe hatiye
bişaftin

2-
Baş e
Evîna te xweş e
Bes, zêde bi min nebişire
Û bi wan çavên reş, nekene bi min re
Ez dibêjim qey ez bûme gerîlayek
Û tu jî kulîlkek nûbişkuvî li ser riya
Diyarbekirê
Ibrahim Seydo Aydoğan ■

TALDE

Di taldeya dil de
Me gulek heye
Reha wê li Zagros
We malek heye
Bi heft agiran naşewite
Me hêviyek heye
Di lûleya tîfingê de can e
Cihan Roj ■

TE TEJKA MIRINAN LI BER MIN RAXIST DA EZ YEKÊ HILBI- JÊRIM

1
Wexta awira dawî
Ji agirê sê hezar sal seqakirî
Te di çavên min de çikand
Xwîn ji çavên min rijiya
Ling di xwe de fetisand

2
Wexta awira dawî
Ji zencîrên zengarî
Te li zendê min pêça
Deh tîlî ji destan weşiyar
Li hev nêrîn
Û xwîn giriyar

3
Wexta awira dawî
Ji kelehên qedexe
Te li gewdeyê min pêça
Du destan-xwe bi wan ve xeniqand
Û bi çûna xwe re
Te tejika ji mirinan neqîşî
Li ber min raxist
Da ez yekê ji xwe re hilbijêrim

4
Min rişma xwe
Bi du çimên dêlikekê ve girêneda
Bi tu avahiyên bilind ve
Min xwe nexeniqand
Tu kaxezên nîrx-buha
Li devê xwe nepêça
Min xwe bi serdera
Dilê zarokekî kurd ve daliqand
Û xwe
Di wê de veşart
Hemdullah Baki ■

Li Navenda Çanda Mezopotamya Stenbolê

● 31.01.1998 Şemf: Konsera Koma Çiya: saet, 14.00

Film/Awira Ulîs, saet:17.30

● 01.02.1998 Yekşem: Konsera Koma Rojhilat, saet:14.00

Film/Bisikleta, saet:17.30

● 04.02.1998 Çarşem: Gotûbêja Rojnamegeriya Kurdî: Azadiya Welat, saet: 18:00

Li BEKSAV'ê

● 31.01.1998 Şemf: Konsera Koma Rojhilat, saet: 18:00

CALAKIYÊN HEFTEYÎ

Li NÇM'ya İzmirê

● 01.02.1998 Yekşem:

Çalakiya Piştigiriya Komîsyona Jinên HADEP'î, saet: 14:00

● 04.02.1998 Çarşem:

Panel: 'Dengê çapemeniya azad nayê birin', axivger: Gürsoy Turan (Emek) Derya Bektaş (Ülkede Gündem), saet: 18:00

● 06.02.1998 În:

Teatra Evîna Welat: Govenda Hilo,

Nivîskar: Hüseyn Kaytan, saet: 18:00

Di çapemeniya kurdî de qonaxek:

Kovara Rewşen

"...Em dixwazin eniyêke zanist, çand û hunerê çêbikin. Neteweya me ji aliyê çandî ve jî di bin zor, zehmetî û sîtemê de ye. Her wiha çanda me jî hatiye dagirkirin..."

Belê, ev gotinên jorê; ji hejmara yekemîn a Kovara Rewşenê, ji nivîsa derketina ku bi sernavê 'Çima Rewşen?' hatiye wergirtin. Ev kovara navborî di 1'ê rêşemîya 1992'yan de li Stenbolê ji hêla Navenda Çanda Mezopotamya-ye ve hate derxistin. Bêguman ev kovar yek ji kovar û rojnameyên ku piştî salên 90'î wekî berhema tevgera rizgariya derketibûn bû. Kovara Rewşen ku bi zimanê tirkî û kurdî weşana xwe dikir, piştî hejmara 23'yan êdî nema derket.

Ji aliyê dîtarî ve dema em kovarê hildin dest, em dikarin wiha bibêjin; li bin navê kovarê bi kurdî wiha hatiye nivîsîn: Kovara çandê, li milê çepê ye Rewşenê, ligel logoya wê îbareya NÇM'ê hatiye nivîsîn. Di rûpelan de jî hatiye nivîsîn ku mehê carekê tê weşandin.

Xwediyê Rewşenê İbrahim Gürbüz, Serkara Karên Nivîsan Edibe Şahîn, Rêveberê Karen Weşanê Hüseyn Kaytan, Berpirsê Têkiliyên bi Gel re jî İbrahim Genç bû. Her wiha di kovarê de lijneya weşanê jî hebû ku ji van navan pêk dihat: Hasan Bildirici, Feqî Huseyn Sağınç, Ali Temel (piştê di nav refên ARGK'ê de şehîd ket), Abdurrahman Durre, Hüseyn Kaytan, Mehmet Gemsiz û İbrahim Genç...

Yek ji xebatkarên Kovara Rewşen Esmâ Eksen ku niha jî di nav xebatên Jiyana Reşwen de cih digire li ser pêwîstiya derketina kovarê û misyona wê wiha vedibêje: "Ji ber ku wê demê (1992) di nav civaka kurd de guherînan xurt, serhildanên hêja û çalakiyên bi nîrx pêk dihatin, pêwîst bû ku ev nîrx û hêjahî di berheman de bi

cih bibin. Li hêla din nebûna kovarên kurdî kêmasiyek bû û valahiyek derdixist holê, hewcedarî bi kovar û rojnameyên wekî Rewşen û Welat xwe eşkere dikir. Rewşen jî li ser vî misyonê şax da, pêwîst bû ku edebiyata nivîskî û devkî di nav rûpelan de cih bigirin û ji dîrokê re bin mal." Eksen di warê kêmasiyan de wan rojan û îro dide ber hev û dide zanîn ku wê demê her çiqas germahî û nêzîktêdayineke xurt di warê çap û belavkirinê de hebe jî, di warê kadroyên ku bi kurdî dinivîsîn de kêmasî zêde bûne. Li gorî gotina Esmâ Eksen Kovara Rewşen 4500 heb çap dibû tiraja wê tu carî ji sê hezarî daneketiye. Li hêla din Eksen diyar dike ku der heqê du hejmarên kovarê de doz hatine vekirin û ev hejmar bi awayekî nehênî hatine berhevkirin.

Ji aliyê naveroka nivîsan ve, em dikarin bibêjin ku li gel gelek nivîsên çandî, dîrokî, zargotinî û edebî bi zimanên tirkî-kurdî (zaravayên kurmançî, zazakî, soranî) nivîsên siyasî ku bi jiyana şervanên têkoşînê û rewşa welat ve girêdahî bûn jî, dihatin weşandin.

Wekî encam em dikarin bibêjin ku gelek kesên wekî Bekir Bahoz, Cemil Gündoğan, Mahmut Ahmed Muhammed, Abbas Alkan, Medeni Ayhan, Faik Bulut, İ. Xort, F. Hüseyn Sağınç, Yaşar Kaya, Hüseyn Kaytan, Kaya Müştakhan, J. Espar, Loqman Polat, Ehmed Şerîfî, Celîla Celîl û hwd. Ji bo Kovara Rewşen nivîsîne. Her wekî din di kovarê de, wêjeya cihanê jî di nav de, wêgera gelek helbest, şano û nivîsan cih girtine.

SALIHÊ KEVIRBIRÎ

TÎŞK

Se ser o ke Kurdistan kena tal

KAZIM TEMÜRLÛK

1890 de ke gure xelesa hermeniyê xof kerd zerre Abdulhamîdî, wast ke vîrendiya hermeniyê bicero. Kirmanc jî, osmaniyan gore zaf xoser bî, hetê ra çî wastena ke înan jî boncê werteyê weşiya dewlete. Ebe nê hurdmîna fikiran Abdulhamîdî Alayên Hamidiye viraştî. Hermenî û kirmancê ke neçe serî piya weşiya xo ramenê, ebe fuzulîna Osmaniyan jûbîn ra bî dişmenî.

Osmaniyan de fendî (kay) zaf bî. Propagandaya misilmanîne ra kewtî raye, hermeniyê rê vat ke gawir ê, hend kenê ke Kurdistanê kirmanco dest bi bicere. Ebe des û du dûbaro talkerdena Kurdistanî dest kerd ci. Alayonê Hamîdî be eskere tirkî ra piya dest kerd qirime hermeniyê.

1.500.000. hermenî ya ebe qersuno qir bî, yakî rawora serd, sext û vesaniye ra kişiyay. Hermenî hama hama %95 ya kişiyay, ya kî welat xo ra vejîyay şî surguniye. Talkerdena Kurdistanî binge xo qirime hermeniyê ra cena. Osmaniyan ke hermeniyê ra xeleşiyay nafa ku dest est kirmonco. Hata hona ke qirime heremeniyê dewam kerd, taye kirmonco çî nesibê xo na qirim ra guret. Onca na dem de Suryaniyan, Nasturiyan çî qirim ra verd ra. Osmaniyan mabene kirmanco, de aşîrtîne ra, meşesbîne ra çî qewete gurete, na dem de kirmanco ra 700.000 mordem surgun kerd.

Ceng Dîna verîne ra dima firsendo de girs kut deste kirmanco. Osmaniyan ceng kerd vînd, Kurdistan de hukme dewlete şikîyay bî. Kirmanco ke serba qedere xo biguriyene ze degelone bîno yî çî biyene azad. Ebe na fikir Stembol, Erzirom, Diyarbekir û xelesawo de teşkilate kirmanco biye. Zanoxe Kirmanco serba xelesawo guriyay.

Nafa çî Atatirkî, kirmancî kerd ra xo çim. Raver şî Erzurum, dima Sêwaz de nema birayine ra kongrey viraştî. Çîqa ke îtawo de birayine ser wêjdene çî, heto bîn ra çî çime xo boyna teşkilatone kirmanco sero bî. Xora Atatirkî werte qirime hermeniyê de ca guret bî. Hermeniyê ra dima sire de îndî kirmancî eşî bî. Atatirkî raver 72 mebûsî gureti parlamentoye tirkî, dima dest kerd qirim û surguniya Qorçîriye. Peydo raporone valiyo ra çî vejîno werte ke, Kurdistan sero xelesawo plan û projeyî viraste. Hergu mintîqa sero plane viraste. Taye cawo re vato tal kerme, taye cawo re vato tirkî biyarne werte kirmanco kîme. Taye cawo ra çî qirim û surguniye veta.

Qoçgîriya ra dima Nafa çî dest est dorme Amedî, Çewlîgî. Qirime Şêx Seîd de na rind vejîye werde. Hama tirkî plane xo zaf qurnaz dewam kerdene. Mintîqa be mintîqa kare xo dene are. Şêx Seîd ra dima sire da Qozo, Axrî dima çî xora Dersim mand bî. Nîno kero çî ze sakî verd ra. Ebe se hazaro mîlet qir kerd, ebe se hazaro mîlet surgun kerd. Peydo dest kerd binge ebe se hazaro mîlet surgun kerd. Peydo dest kerd binge kirmonco biyare. Yiyê ke qirim ra dima mandî bi gureti werte politîka aşîmîlasyon. Zon, kultur, adet û torey, kamiye, namey, kinc kolî yasax kerdî. Domanî day are kerd, wendexano ke, kirmancîne xo vîra bikere, tirk be. 1980 de îndî kertî ke mand bî ke, kirmancîne biqediyoy.

(Dewamê ci esto)

Nazım Yüce (Xeyriyê Reş)

(25 rêbendan 1998)

Min navê dilê xwe danî şorê! û di gewdê Xeyriyê dilop dilop diniquete de min mirin ji çavan maç kir!...

Dema min gewdê Kemal ê zirav ku di dinê di hîlnayê hem-bêz kir...

mirin giriya û rûyê xwe qelaşt! Aj da ji nû ve gulên biharê

jîyanê di dilê mirinê de reh berda û mirin kuşt

Nuray Şen

Berxika şîr û gurê devbixwîn

Li devê çem sekinîbû gurê har
Berxika şîr hate wê derê av vexwar

Gur ji jor de xwe berda hate balê
Pir bi hêrs bû çêr kirin berxika salê

Got:
Te ji kê destûr stand û hatî vir?
Ew ava min a zelal te şolî kir

Tu nizanî ev der hemû ya min e
Ji min pê ve para kesî tê tune

Tev ên min in çem û kanî dar û ber
Wargehê min e nahêlim kes were ser

Ji tîrsa re dilerize berxika şîr
Belê jîr bû bersivek da gurê pîr:

Binêr apo ez nizanîm tu kî yî
Pir bi hiş î an jî tu pir birçî yî

Tu dibêjî te şolî kir ava min
Ez li jêr bûm neçûye jor gava min

Ji bo avê tu carî neke mital
Ji jêr de şolî nabe ava zelal

Tim ji jor de diherike ava çem

Te dît li jêr min av vexwar nexwe xem

Ez nizanîm tu ji bo çi qehirî
Ji nedî ve te hat riya min birî"

Gur rabû got: Tu pir zêde axivî
Te re dibêim zûka bigire wî devî

Mîn paşgotin ji te bihîst sala par
Û wî sûcê giran li xwe nekir bar

Ne yek ne du ev bû çend car ji bo min
Ew qisê te hemû hatin guhê min

Berxik şa bû di ber xwe de kenîya
Ji kêfa re list û rabû ser piya

Got: Bawer bik, ez tunebûm sala çû
Ji dayik re ez çêbûme îsal çû

Mîn bi hina dişibînî ku ez im
Ewê qisê kirine te ne ez im

Par van çaxan nehatibûm dinyayê
Pir biçûk im min nuh daye dûv dayê

Gur dibêje: Nexwe ew xwişka te bû
An kekê te, dizanim yek ji we bû

Berxik dibêje: Kesek nîn e xwişka min
Ji min pê ve zarok nanî dayka min
Biçûk- mezin birayê min tune ye
Wa li malê dayika min tena xwe ye

Tu dixwazî wa mala me li wir e
Her bibîne, tiştê min got ne vir e

Yê ku qisan dike nayê dor te
Tej bîr kiriye ew kes nayê bîra te

Ma ji bo çi qisan bikim ji te re?
Tu li vir dijî, em jî li wir ji xwe re

Her du çavên gur tijî bûn xwîna sor
Wekî dîna digeriya hawîrdor

Got: Ew kesê ku dibêjim wekî te bûn
Ne biyan bû bi eslê xwe ji we bû

Ew jî mîna te her tim dibariya
Bê dê û bav li van deran geriya

Dê û bavê te ji min re dijmin in
Malbata we hemû guhdarê min in

Natorvanê we bû seyê guh dirêj
Bilûrvan bû ew şivanê wey dengbêj

Min nikaribû ji mala xwe derkevim
Hem hêsr bûm min nikaribû birevim

Gava ku ez daketema dora pez
Seyê we yî har dihat min bi gez

Gelek tadeya we li min hatiye
Tu nabêjî yê li dijmin ev kî ye

Tu dijmin î binêr çavê xwe veke
Hem sûcdarî bo wê dengê neke

Ji bîr nakim tada dê û bavê te
Ger te bixwim winda bikim navê te

Berxika şîr rabû li dor xwe nêrî
Hêviya wê kesek nebû da girî

Di ber xwe de got: Çi hate serê min
Ez çî bikim neket xêrê berê min

Ji gur re got: Bo firek av hatim vir
Çi xisara min li te bû apê gur?

Ka min berde ezê herim mala xwe
Têr şîr bixwim nuh dagirim sala xwe

Paşê gotî: Ez biçûk im gune me
Ez şêrîna ber dilê dayika xwe me

Wext dereng e ka min berde bû êvar
Berxika şîr pir rica kir gurê har

Gur jê re got: Ji bîr nakim wê tolê
Ger te bixwim, îro rakim jî holê

Da te nexwim tu car nayê xewa min
Tu dijmin î bo te nîn e efa min

Êrîş kir ser berxikê gurê çepel
Devgilêz û ew xwînwarê çav nexel

Çavbirçî û hov û harê pir qeş
Bi wî goştê rexd dagirt ew zikê reş

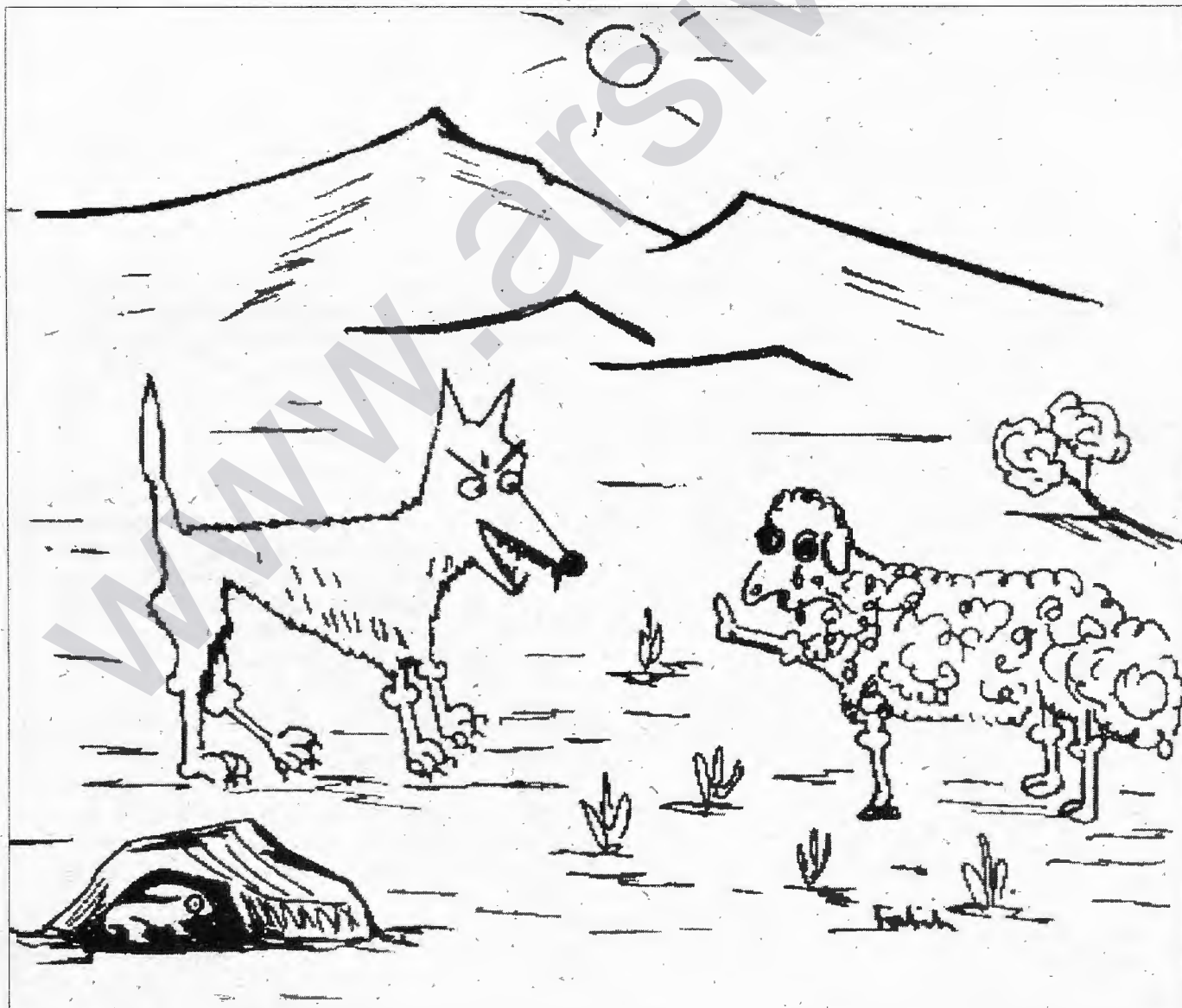
Ne maf nas kir, ne dadger û ne dozger
Çem û kehnî kirin yê xwe seran ser

Got: Ez gur im ez çî bêjim ger bibe
Bêmafi û zilm û zarî ger çî be

Yê li ber min şolî bike wê avê
Ezê serî hilqetînim wê gavê

Mîna gurê devbixwîn in hin mirov
Tim berxikê şîr dixwin ew har û hov.

Lê çirok li vir naqade tu caran
Gurê har jî dê bibe neçîra şêran

Ji axê welat difûriya

Wêşanxaneya Aram pirtûka xwe ya duyemîn "Ji Axê Welat Difûriya (Vatan Toprak Kokuyordu)" pêşkêşî xwendevanan kir. Wekî tê zanîn Wêşanxaneya Aram berî vê pirtûkê jî bi navê "Li Mezopotamyayê Peydabûn û Kemilîna Olan" pirtûkek wêşandibû. Wêşanxane, di gulana 1997 hatiye damezrandin û niha amadehiya wêşandina pirtûka îsmail Beşikçi 'Hayali Kürdistan'ın Dirilişi' (Vejîna Kurdistanana Xeyalî)" dike.

Pirtûka 'Ji Axê Welat Difûriya' ji layê Ali Yılmaz ve hatiye amadekirin. Yılmaz di pêşgotina pirtûkê de li ser naveroka wê wiha nivîsandîye. "Di vê pirtûkê de hûn dê kesên ku li dijî hemû dijwarî û astengiyan li ber xwe didin, wêrekiya xwe ji dest nadin û bi şewaza xwe dijmin têk dibin, bibînin. Hûn dê di vê pirtûkê de digel Welatparêziyeke ketî, welatperwerî û welatparêziyeke dilsoz û mişt evîn bibînin. Û hûnê di vê pirtûkê de tevî berxwedan, fedakarî, dilsoziyê, xiyamet, xwespartin, xwefiroşî û kesayetiya ketî jî bibînin."

Li aliyê din hêjayî gotin û pesnê ye ku ev pirtûk, diyarî zarokên kurd Bêrivan û Dîlanê, ku di gelawêja 1996 li Edeneyê ji aliyê polîsan ve hatibûn qetlîkirin, bûye. Dîsa wekî her car ev pirtûk jî hate berhevkirin. Lê çapa yekemîn a pirtûkê qediyaye. Tiştêkî balkêş e ku bi tenê rûpela li ser diyariya Bêrivan û Dîlanê nehatiye qedexekirin. Wekî din, her çiqas pirtûk jî aliyê dîtbarî ve baş hatiye sazîkirin jî, lê pîrbûna xeletiyên rastnivîsî berbiçav in.

Kurteçirok jî aliyê naverokê ve herîkbar in û mirov bêhtir bi rastiya gerîla û şer dihese. Serpêhatiya Ronahiyê, ku li Ewrûpa mezin bûye, bombaci Hasan û pêbawernebûna wî ya ji fer-

mandarê xwe, belavkar Saycan, Şivan Rûstem, hevaltiya Yezîd Harûn û Kizilbaş Hıdır, gerîlayên ku navê hev nizanin û şehîd dikevin...hwd.

Herçiqas dêrînkar (derlemeci) Ali Yılmaz nivîsên di pirtûkê de wekî kurteçirok

bi nav dike jî, nivîs taybetmendiyan kurteçirok û serpêhatiye tevîhev di xwe de dihewînin.

Li hêla din carinan awayê axaftinên hin kesan, li statûya wan a komelayetî nayê. Carinan kesekî gundî wekî zanyarekî diaxive. Her wiha wekî di çiroka "Düşünmenin Heyamı değil (Ne heyama Ponijî-nê ye)" de, zarokê bi zimanê kesên mezin dipeyive. Di vê kurteçirokê de qehremanê zarok wiha dibêje: "Her çiqas ez zarok bim jî, bi qasî ku ez rewşa te ya derûnî fêm nekim, ez ne ehmeq im".

Li aliyê din, hin nivîskaran cih dane dîtinên xwe yê subjektîf. Wekî mînak di kurteçiroka H.Ronahî a bi navê "Di Kelekela Gelawêjê de Şerê Dijwar ê Mirin û Jiyanê" de, nivîskar kuştina kurdekî hevkarê dewletê bi gotinên: "Rûreşiya kurdan, ronahiya çavê xiyametê mabû termek", tîne zimên.

Di hin kurteçirokan de hevokên nivî bi kurdî, nivî bi tirkî hatine sazîkirin. Di kurteçiroka bi navê 'Ji Axê Welat Difûriya' de qehremanê çirokê hevokên wekî "Bayan arkadaşlar yöneldi, Xwedê fermanın kalktı" sazî kirine. Ev yek li vir gelekî baş lê hatiye. Lê di çiroka bi navê "Düşünmenin Heyamı Değil" de, heman rastî baş nehatiye şayeskirin. Peyvên, xelet û next di cih de nehatine bikaranîn.

Tevî ku di hin çirokan de îdealîzekirina kes û bûyeran heye jî, pirtûk di vî warî de bi ser ketiye. Rastiya gerîla bi aliyên xwe yê erênî û neyînî hatiye zimên.

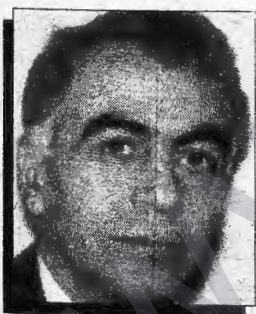
Pêwîst e berhevokeke çirokê bi kurdî jî bê wêşandin. Ji ber ku kurteçirokên kurdî yê bi vî rengî ne kêmi yê tirkî ne. Ev yek wê rastiya, şer û Kurdistanê bêhtir bide xuyakirin.

MAZLUM DOĞAN

Rêbûwarên lihevkerinê

MEDENÎ FERHO

Lihevkerin di navbera mirovan de çêdibe. Ev xislet, xaleke bingehîn a mirovaniyê ye. Cudatiya mirovan ji lawiran hişmendî û encamê civakî ye. Bêguman hişmendî û encamê civakî bi têgihgîstina şaristanî ve girêdayî ye. Bingeha van xisletan tevan perwerdehî ye. Helbet perwerdehiya nişan!.. Li gorî lêkolîn û lêgerînên zanistî tevgera komên lawiran li ser du xalan rûniştîye. Xwedîkirin (debar) û parastin... Yanî zikdagirtin û parastin... Lawiran li hemberî xwezayê li ber xwe nedane û têkoşîn nekirine, tenê li gorî derfetên wargehan xwe guhartine. Mirov ne wiha ye.

Temerê cihanê milyar sal in. Mirovahî, bi qasî cihana kevnar, di nav salên bi ser hevûdin de hêrvî, kevnar bûye. Serpêhatî, bûyer û kiryarên bingeh weranî, qirkirinên malkambaxî jî bo mirovaniyê bûne ezmûn. Xisleteke din ku mirovahî bi pêş xistiye û gihandiye qonaxa îro, têkoşîn û berxwedana li hemberî xwezayê ye.

Têkoşîna li hemberî xwezayê daxwaza erkê ye. Jixwe vê daxwazê, mirovanî jî her çûreyê lawirên dirinde, hêrîşker û dirindetir kiriye. Dirindeyî di nava komên mirovên cihanê de

rade rade ye. Helbet ev pêpelûka xisleta 'belakirî' di nava mirovan de jî heye. Mînaka Sezar, ku li gorî fermanarên Roma yê dema xwe tevan belakirtir bû. Yan jî li hemberî Napolyon Outuzoyê rûsî... Dema em li gelên ku sêdgirtinên jindariya xwe li ser bingeha xwîn û wêraniya gelên din danîne dinêrin, di rêza yekemîn de tirk, tatar û moxol ku yek niş in tînin. Tatar û moxolan hêza xwe ya dîrokî wînda kirine. Lê tirkan ev hêza xwe bi xêr û bereketa ola îslamî heya îro jî domandiye.

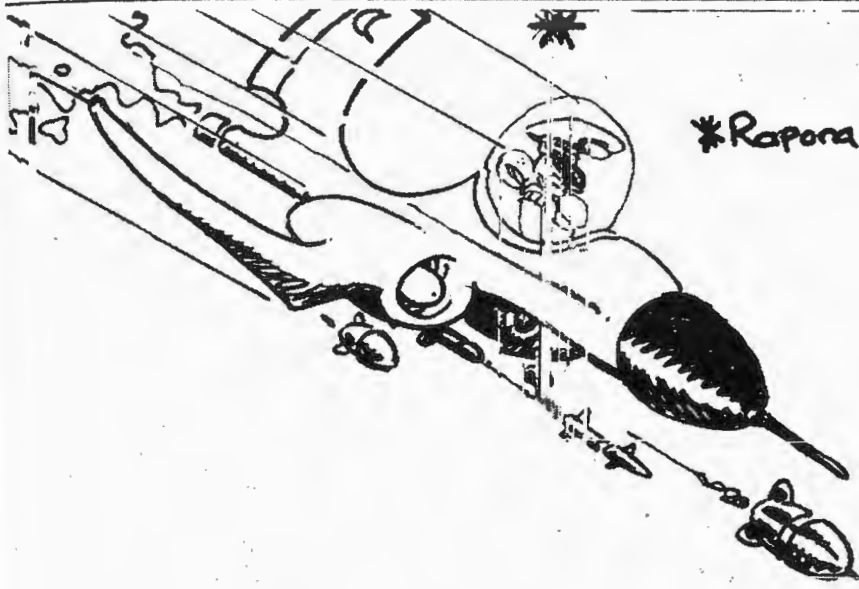
Îro, ku mirov dêhnê xwe dide şerê gemarî yê li Kurdistanê, tiştên pir balkêş derdikevin hemberî mirov. Gele kurd di bin serkêşî û serdariya Abdullah Öcalan de çend car in agirbestê daxuyanî dike û bangawaziya aştiyê dike. Ev xisletên mirovaniyê ne, ku hêza delalî û dilpenahiya xwe jî dîroka kûr û firehiya cihanê distîne. Helbet dûrmeyzîna li ser bingeha mirovaniya şaristanî ku bi milyonan sal hatiye avakirin jî, xwe diyar dike. Ev jî hêza xwe ji xaka xwe ya dewlemend û têr bûyer û pêhatî distîne. Ev xislet tev di cest û hişmendiyê Abdullah Öcalan de hene. Mirovên ku li ser xaka Kurdistanê û Mezopotamya digihêjin xwedî hişmendiyê dîrokî ne. Di nava serok û serdarên berê yê gelê kurd tevan de, mirov liqasî xisletên wiha delal dibe. Lê, li hemberî aştiwaziya Abdullah Öcalan, bersiva desthilatiya tirkan her tim bûye cengxwazî û xwînrijî. Ev hişmendî jî pêşerojên têr xwîn û talakerî yê "Akıncı"tiyê tê. Ev pazdeh sal in ku gelê kurd bi piştigirîya têkoşîna azadixwaz, daxwaza xwe ayan kiriye. Kuştin, girtin, wêranî gelê kurd çîz

nekirîye û ji daxwaza piştigirî terefîgiriya azadixwaziyê bi paş nexistiye. Mînaka çaşan nayê ber çavan, ji ber ku di her 27 serhildanê kurdan de heman çaş û kurkurîk kurtîlkujiya xwe kirine. Êdî ew jî civaka kurd nayên hesibandin. Ew qirên û hawara kalên heştê salî, ew lîlêlîla jinên xemle rengîn, ew tu teliyên zarokan ku ji hewayê danakevin, ew xort û dotên ku li hemberî her zor û derfetên giran artêşeke gerîla damezrandine, vê yekê diyar dike. Gelo ev tiştê ku ji hêla cihanê tevî ve hatiye fêmkirin, çima jî hêla desthilatiya tirk ve ku di bin bandora fermanariya artêşe tirkan de ye, nayê fêmkirin?

Ji bo rêbûwariya lihevhatinê û lihevkerinê pêdiviya baweriya yek xwedayî, rîzebûna bi yek cure dîlok û stranê tune ye. Aştî bawerî û ramangiriyêke mirovanî ye. Aştî ne karê her mirovî ye... Mirovên çê û xwedî xisletên ademî dikarin binbariya civakan bikin û barê komên xelkê li ser milên xwe bikin. Ew hişmendiyê ku bav û kur, bira û birazî, cîran û gundî, bajarî û hemwelatiyan dike zîqa hev û din çawa dîtin û bawerî ye? Ew çawa dîrok e ku bingeha jindariya gelekî li ser qirkirin, xwîn û wêraniya malkambax ya gelên derdorê datîne?

Cengxwaziya belakî 'berosa neh çembil a li ser tifika têr pereng û pizotên qûredaran e' ku her dem xwediyê xwe qijilandiye.

Rêbûwarên çareserî û çareserîya pîrsîgîrêkan pîr in. Da ku mirov dilxwazê aştiyê be. Dîrokê tu caran rê û şivîyên aştiyê negirtine û li ber mirovaniyê nebûye bend û pêşbirkên gavavêtinê.

*Raporu Mesut Yılmaz Ji vala derket

WELAT

Rojnameya Hefteyî
(Haftalık Gazete)

Li ser navê
Zerya Basın ve
Yayıncılık
San. Tic. Ltd. Şti.
(adına)
Xwedî (Sahibi)
CELALETTİN
YÖYLER

NAVNİŞAN
Ayhan Işık Sk. No:23/3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL-FAX:
(0 212) 251 90 13

Gerinendeyê Weşanê
(Yayın Yönetmeni)
SAMİ TAN

Berpîrsê Karên Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)
M. SALİH TAŞKESEN

Berpîrsê tēkiliyên bi gel re
(Halkla ilişkiler müdürü)
REFİK İNCİR

Berpîrsê Saziye
(Müessese Müdürü)
TAHİR ELDEMİR

ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık
A.Ş.
BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım

NÜNERİTİYÊN ME
(Temsilciliklerimiz)

Munchen:
(Nünerê Giştî yê
Ewropayê)
Mahmut Gergerli
49 871 67 08 15

Brüksel:
Medenî Ferho
32 532 721 12 03

Suriye:
Jana Seyda
Helim Yüsv

Berlin:
Silêman Sîdo
00 49 30 691 6495

Hannover:
Selim Biçûk
49 572 18 13 60

Stockholm:
Robin Rewşen
46 87 51 05 64

Bonn:
Ahmet Baraçkılıç
49 228 66 62 49

Hollanda:
S. A. Fewzi
31 104 85 55 43

Karmendan Enqere feth kerd

Erdemî va: "Wazênê ke wa tirkî û kirdî piya biratiyey rey de viyarnê, ino sebep ra wa yew gamî ra ver, inî çeteyan ra hesap persiyo.

Karmendî new-des serî yo seba heqê grev û komelatî ya peymanî sendîka mûcadele kenê.

Kamik partî wexto ke muhalefet a vana: "Heqê karmendan esto, sendîka heqê jîn a, ma key ke amey hikûmatî ser ma heqê jîn danê." La belê wexto ke yenê hikûmetê ser zî inî vatışanê xo, xo vîrî kenê. Meselâ Serokwezîrê Tirkîya eyroyîn Mesut Yılmaz wexto ke muhalefetê de bi vatê: "Eke ma mamûrî ino haldo xo re îşyan nêkê, ez mêrdimaney de jîn ra şêfe keno; ma key ke amey hikûmetî ser, ma ino halê memûran raşt kerê. Ma him seba sendîka jîn qanûna vejenê hem zî maasandê jî rê veşî zam kenê." Eceyîti zî wexto ra cêr ra cor anasar çî vatênê..

La belê beyntar a hindasî wext viyart, wîrdî piya bî hikûmat. Zamo ke da mamûra %30 ra vêşer niyo. Ana ke ino zam zaf zaf tay yew zam o. Hele yew memleketê ke enflasyon (vayey) %100 bîbo. Eylâ enî qanûn vetê: qanûno ke kenê vejê, eke nêvejê hinî ya rind o.

Çimkî ino qanûno ke enî vejenê o zî zaf zaf peya yew pêşnûma qanûni yo. Memûrî, eyro fiilî ra sendîka xo gurênênê, zafin çiyoyey de; gurê hîdîkî kenê, grev kenê, aîdatanê azayo memûra birnenê.

Eylâ ino taslaxo ke meclîs de no, hikûmet bişeno, jey veje se hema hema, heme çiyayasax keno... Ew qala rey de vanê: "Bewnî ma şîma rê qanûnê sendîka vet, ma hikûmeto demokrati..." nêzano çî...

La belê konfedarasyonê mamûra KESK vano: "Ma qet inî taslaxê qanûnê qebûl nêkenê, ma qet mûsade nêkenê, hikûmat keno ke inî qanûnî vetîşî reyda dest û niganê ma girêdo, esas nêtê jîn ino yo. Anasar qanûn ra wo se wa nêvejê hinya rind o. Ino qanûno nêbiyaye, peya vejiya re sendikayanê mamûran yew bi yew padiyenê.."

Ew konfedarasyonê mamûra KESK ino sebeb ra verê 11'dê qanûnî (raybendan) di yew di rojî... grev kerd, Tirkîya di hema hema heme çî vindert.

Serokê KESK Siyamî Erdemî va: "Eke şîma him maşanê mamûra vêşî nekê, him zî inî pêşnûmayê (taslak) peya nêbancê se ma averdî hewna çalakî kenê, wa xebara şîma bîbo."

Eylâ a aşmî ra hetana eyro hindasî çî nêbedîlya û hikûmatî zî keno ke ino taslaxî meclîs ra yew gam ra ver biviyarno, vejo...

Ew ino çend royî ra ver sermiyananê KESK î hikûmatî ra va: "Eke şîma inî pêşnûmayê nêbiyayî peya nêbiancê se ma sey hezar te mamûra reydi yenê Anqere, raşteyê Kızılay zeft kenê.."

Ino bêyntar di hikûmatî ra xeber nêvejiyay û mamûrê ke giredayey KESK'î xo ino çend rojî yo hedirmo û 23'ê meng de kewtî rardê Anqere û 24'ê meng de mitîng viraşt.

Hikûmatê kerd ke çend ray rare jîn birno, labelê mamûrê goş pa nêkewt ew vizer û nizda sey hezarî ten amey Anqere, mitîng/nûmayiş (nawitiş) kerd.

Seba desteg biyayişê mamûran Serokê HADEP Murat Bozlak, Sekreterê CHP Adnan Keskin, Serokê ÖDP Ufuk Uras, Serokê

EMEP Levent Tüzel, Serokê DİSK Rıdvan Budak, Serokê Türk-İş Bayram Meral, Serokê TMMOB Yavuz Önen û Serokê İHD Akın Bırdal zî weyra bî. Serokê KESK'î Siyamî Erdemî mitîng de vat: "Hikûmat keno ke inî neqî ke ma qezenc kerdî ayno zî ma dest ra bigîro, ma qetî qebûl nêkenê, ma hikûmatî vita ra rayna îqaz kenê, eke inî pêşnûmayê nêbiyayî peya nêbianco se, ma grew da 11'dê kanûnî ra hinya xîşin tesîr kerde grev kenê inî rojan de, wa bizanê..." Erdemî va: "Wazênê ke wa tirkî û kirdî piya biratiyey rey de viyarnê, ino sebep ra wa yew gamî ra ver, inî çeteyan ra hesap persiyo. Esas inî çetey vera nêdanê, wa ino herb/ lej biqediyoyê..." Mamura sloganî vîstî va: "Butçe herbî rê nê, mamûra/karmendan rê!"

Çeteyê meclîs de wendoxê hepis de! Şîma niştê vengê KESK'î birnê! Û mitîng bêbûyerîn vila bî.

Ma veynê hikûmat û marmûrî inkay ra pey se kenê!

C. ZERDÜŞT

ÜLKEDÊ

Ji Gündemê

Ji editora Ü.Gündemê

ROJ BI BÊJINGÊ NAYÊ VEŞARTIN

Her çiqas rojnameyên ku divê bibin bîra dîro-kê, xwe bidin alî jî, em her dem li gorî dab û nêrîtên rojnamegeriyê meşîyan û dimeşin. Ji ber vê yekê em bi awayekî objektîf cih didin bûyer û diyardayan. Û em tiştên ku bi zanebûn serê wan tê girtin, pêşkêşî mirovan dikin. Lewre gava em li raboriya xwe temaşe dikin, em dibînin me heman wêne gelek caran weşandine û me bi berdêlên mezin rastî aniye zimên. Medyaya birjuwazî, ku "Konsept 1993'yan" di ser guhê xwe re avêtibû, îro şaş û metelbûna xwe ya derewîn tîne zimên.

Gava ku me cih da şerê qirêjî yê ku li bajarên kurdan bi metodên taybet tê meşandin, kontrgerîlayên ku rayeya înfazkirinê ji wan re hatiye dayîn û JÎTEM ê; gava ku me cih da sazîyên dewletê yên ku wekî rêxistinên îstîxbaratê dixebitin, OHAL'a ku gundan dişewitîne, vala dike û li meydanên gundan dezgehên îşkenceyê saz dike û gava me qala polis û îtîrafkar û cerdevanan kir, em bi cudakarî û bînpêkirina qanûnan hatin tawanbarkirin û rojnameya me hate berhevkerin. Her wiha ev demeke ku nahêlin ku rojnameya me bigihêje herêma OHAL'ê. Dema pîrsa "çete çi yê" tê kirin, rayedarên dewletê jî dibêjin, rêxistineke tawankar e û di nav de polis, bürokrat, fermanarên leşkerî û cerdevan û îtîrafkar hene. Her wiha diyar dikin ku wan kesan gelek cinayetên "Faîlî meçûl" pêk anîne. Li xwe mikur tî û didin zanîn ku, hin kesên ku termên wan li bin piran hatine dîtin, ji dadgehan hatine revandin û hatine kuştin.

Niha yên ku manşetên wekî "Way Way (Sabah)", Sosret e (Hürriyet) diavêjin, diyar e, aligiriyê veşartina rastîyan dikin û digel vê yekê jî naxwazî lêpirsina rapora Susurlukê bikin. Ji ber ku, ev derûdor bi fermana MGK'ê radibin û rûdinin. Yên ku li pey qezaya Susurlukê yekser cih dane dosyaya Abdullah Çatlı, îro çima li ser cinayetên faîlî meçûl yên ku Serokwezîr Yılmaz behs dike, lêkolînê nakin? Her çiqas ev agahî li ber destê wan hebûn jî, tiştêkî bi vî rengî nekirin.

Partiyên desthilatdar û dijber dibêjin, béguman JÎTEM heyê. Bi rastî jî ev yek gelekî ronî û zelal e. Her wiha her kes dide xuyakirin ku, cinayetên li herêma %95 bi destê endamên JÎTEM ê pêk hatine. Lê medyaya birjuwazî, bürokrat û rayedarên dewletê vê yekê naynin zimên. Serokwezîr Mesut Yılmaz ji medyayêke bi vî rengî piştigiriyê dixwaze û daxwaza piştigiriyê gel jî dike. Heke di vî warî de ji dil be, bila politikayêke vekirî bimeşîne. Ji ber ku raz (sîr) û bend li ber rastîyan têk diçin. Medyaya birjuwazî jî bila dev ji berdevkiya şer berde. Ji bo ku neheyre jî, bila berê xwe bide bajarên kurdan û guhên xwe jî ji bo biratiya kurd û tirkên bel bike. Roj bi bêjîngê nayê veşartin. Ji bo ku fîrêjen rojê hemû cihanê ronî bikin, emê hewl bidin xwe.

Rêbergirtin û zordariyên li ser Rojnameya Ülkede
Gündemê dom dikin

24 rêbendan 1998 Şemî:

MEHMET ÖZDEMİR LI JÎTEM'Ê YE

Endamê HADEP'ê Mehmet Özdemir ku di 24'ê berfanbara 1997'an de ji hêla polisên sîvil ve hatibû binçavkirin û ji wê rojê ve tu agahî der barê wî de nehatibûn dayîn; diyar bû ku li JÎTEM'ê di bin îşkenceyên giran de ye. Kesekî bi navê R.Y. ragihand ku wî Mehmet Özdemirê ku wî ew ji HADEP'a Amedê nas kiriye, di dema ku ew bi xwe jî di binçav de bûye li korîdorên JÎTEM'ê ditiye. R.Y. dibêje ku, Özdemir di rewşeke wisa ku nika ribûye li ser lingên xwe bisekine ditiye. Li ser vê yekê Komîsyona Şaxa li Dijî Windahiyan ya ÎHD'ya Stenbolê, bi daxuyaniyêke çapemeniyê diyar kir ku ew dixwazin rewşa Mehmet Özdemir sayî bibe. Her wiha komîsyon, gotina serokwezîr Mesut Yılmaz a bi rengê, "Di dema min de qet cinayetên faîlî meçûl pêk nehatine" jî şermezar kir.

25 rêbendan 1998 Yekşem:

ÇARESERÎ DITIRSÎNE

Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan rapora Susurlukê ku demê berê ji hêla Serokwezîrê Tirkîyeyê Mesut Yılmaz hatibû eşkerekirin, nixandinek kir. Öcalan çete wekî organizasyoneke cidî bi nav kir û got ku, ji bo fêhmkirina çeteyê pêwîst e mirov der heqê qetlîamên Mereş û Çorumê de xwedî agahiyên tertişî be. Abdullah Öcalan di nixandîna de wiha got: "Divê lêkolîneke berfireh der barê sê hezar cinayetên faîlî meçûl de bê kirin. Ji bo van kuştinan kê ferman daye, karsazên kurd kê dane kuştin? Divê ev pîrs bêne bersivandin." Her wiha Öcalan got ku alozî û tevliheviyên li Tirkîyeyê herî zêde ji hêla artêşê ve tê fêhmkirin, lê di warê gavavêtinê de artêş ditirse, sedema vê yekê jî Öcalan wiha bi lêv dike: "Heger artêş ji bo çareseriyê gavan biavêje, wê derdorên ku bi şer xwe finansê dikin, wê bi gotina "Tirkîye ji dest di-

çe" qiyametê rakin.

26 rêbendan 1998 Duşem:

DOZA AYDIN Û AY DIÇE AİHM'YÊ

Piştî îtîrafa Mesut Yılmaz ku gotibû "Cendekên kesên ku ji dadgehan hatibûn birin, li bin piran hatin dîtin".... Malbatên Dr. Necati Aydın û Mehmet Ay û parêzerên wan hewl didin xwe ku der heqê mijarê de serî li Dadgeha Mafên Mirovan a Ewropayê (AİHM) bidin. Cigîrê Serokê Komeleya Mafên Mirovan Av. Osman Baydemir ragihand ku wan berê serîlêdana şexsî li AİHK'ê kiribûn û komîsyonê jî bûyera kuştina Dr. Necati Aydın sayanî lêkolînê ditibû û hewelayî AİHM'ê kiribû. Her wiha Baydemir ragihand ku, di faîlî meçûlên ku li Kurdistanê diqewimin de tiliya çeteyên ku di nav dewletê de ne, heye. Wekî tê zanîn Serokê Tûm-Sağlık-Sen'a Elezîzê Dr. Necati Aydın di sala 1994'an de hatibû binçavkirin û pişt re jî cendekê wî li nêzikî Madenê di bin pîrekê de hatibû dîtin.

27 rêbendan 1998 sêşem:

GIRTÎ LI BENDA TEDAWIYÊ NE

Girtiyên ku li girtîgehên Erzeromê 55 rojan di grevên birçibûnê de mabûn û pişt re jî bi pejirandina daxwazan dawî li grevên xwe anîbûn, tedawiya wan nayê kirin. Serokê TUHAD-DER'ê Halis Doğan roja 26'ê rêbendanê der heqê vê mijarê de li Komeleya Mafên Mirovan (İHD) daxuyaniyek da çapemeniyê. Doğan di daxuyaniyê de ragihand ku, piştî grevên birçibûnê di gelek girtîgehên de nexweşiyên giran dest pê kirine. Her wiha Halis Doğan got ku Yekîtiya Tabîbên Tirk (TTB) dixwaze mûdaxaleyê ve yekê bike û girtiyên tedawî bike, lê wezaretê tendûristiyê rê nade vê yekê. Doğan diyar kir ku ji encamên xirab û mirinan de ew dewlet berpîrs bibînin.